

JAKEn TARINA – JÄRJESTÖ- JA KANSALAI- TOIMINTAA KEHITTÄMÄSSÄ

Päivi Annika Kauppila ja Heidi Korpelainen (toim.)

JA
KE

SEMPA
sempel.fi

JAKEⁿ TARINA –

JÄRJESTÖ- JA KANSALAI-
TOIMINTAA KEHITTÄMÄSSÄ

JA
KE

Päivi Annika Kauppila ja Heidi Korpelainen (toim.)

JAKEn TARINA –

JÄRJESTÖ- JA KANSALAIS-
TOIMINTAA KEHITTÄMÄSSÄ

JAKE – Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke
Joensuu 2017

Taitto ja graafinen suunnittelu: Jani Penttinen

Kuvat: JAKE-hanke

LaserMedia Oy

Joensuu, 2017

Julkaisija

JAKE – Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke

ISBN 978-952-93-9551-4 (sid.)

ISBN 978-952-93-9552-1 (PDF)

ISBN 978-952-93-9553-8 (EPUB)

Julkaisun tekijät

YTM Tanja Airaksinen on toiminut Pohjois-Karjalassa kylä- ja maaseutukehittämissen sekä yhdistysviestinnän parissa. Tanja on työskennellyt JAKE-hankkeen kylien hyvinvointikehittäjänä Pohjois-Karjalan Kylät ry:ssä syksystä 2013 lähtien.

YTM Ville Elonheimo on joensuulainen kansalais- ja järjestötoimija, joka on työskennellyt JAKE-hankkeessa monikulttuurisen järjestötoiminnan kehittäjänä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksessä hankkeen alusta 1.1.2013 alkaen. Hän on aiemmin toiminut muun muassa työllisyystoiminnan kehittäjänä ja kyläasiamiehenä. JAKE-hankkeen tiimoilta Ville on toiminut muun muassa Pohjois-Karjalan järjestöjen monikulttuurisuusverkosto MOVE:n ja Joensuun Global Clinicin koordinaattorina sekä Suomen monikulttuurikeskukset ry:n puheenjohtajana.

FM Tuomo Eronen on osallistunut yli 20 vuotta sekä maakunnalliseen että valtakunnalliseen kylätoimintaan, paikalliskehittämiseen, ohjelmatyöhön ja kunnallishallintoon. Tuomo on toiminut monien eri yhteisöjen – muun muassa Pohjois-Karjalan JANEn – puheenjohtajana ja työntekijänä, viimeksi Pohjois-Karjalan Kylät ry:n kyläasiamiehenä ja JAKE-hankkeessa kyläkehittäjänä.

TtM, ft Kari Hyvärinen on toiminut Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksessa terveyden edistämisen kehittäjä-asiantuntijana ja hankevastaavana useissa kehittämishankkeissa ja projekteissa. Kari on toiminut JAKE-hankkeen yhteistyökoordinaattorina vuosina 2014–2016.

YTM Päivi Annika Kauppila on työskennellyt sosiaali-, terveys- ja kuntoutus-sektorilla niin sosiaalityöntekijän kuin opettajan tehtävissä sekä useissa kehittämis- ja tutkimushankkeissa. Päivi on toiminut JAKE-hankkeessa suunnittelijana ja yhteistyökoordinaattorina sekä osallistunut julkaisun toimittamiseen.

FM Heidi Korpelainen on erikoistunut yleiseen kirjallisuustieteeseen sekä kirjalliseen ja kuvalliseen viestintään. Hän on työskennellyt monipuolisesti viestintän tehtävissä Pohjois-Karjalan Martoissa ja myöhemmin Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksessa. Heidi on toiminut JAKE-hankkeen viestintäsuunnittelijana ja osallistunut julkaisun toimittamiseen sekä taittamiseen.

Yhteisöpedagogi (AMK) Hanna Kääriäinen on työskennellyt JAKE-hankkeessa vapaaehtoistoiminnan kehittäjänä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksessä. Hannan tehtäviin on kuulunut Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANEn ja Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston kehittäminen yhteistyössä järjestö- ja toimijakentän kanssa.

TtM Tiina Vlasoff on työskennellyt pitkään järjestömaailmassa terveyden edistämisen asiantuntijana ja kehittämistehtävissä sekä yhteistyökoordinaattorina useissa Karjalan tasavaltaan suuntautuneissa kehittämis- ja tutkimushankkeissa. Tiina on toiminut JAKE-hankkeessa yhteistyökoordinaattorina ja terveyssuunnittelijana.

SISÄLLYS

Julkaisun tekijät

Alkusanat

1. HANKETOIMET

YHDISTYKSET YHTEISTYÖSSÄ

Tuomo Eronen ja Tanja Airaksinen

**KYLÄTIETO Pohjois-Karjala – yhdistys-
viestintää paikallisyhteisöihin.....14**

Tanja Airaksinen

Kylähaastattelut.....16

Tanja Airaksinen

**Pohjois-Karjalan järjestökyselyt
2014 ja 2016.....18**

Heidi Korpelainen

**Viestintärinki ja viestinnän
koulutukset.....20**

Tiina Vlasoff

Vaikuttajaryhmät.....22

Hanna Kääriäinen

**Pohjois-Karjalan Järjestöasiain
neuvottelukunta JANE.....23**

Ville Elonheimo

Monikulttuuriset järjestöverkostot.....28

KUNNAT JA YHDISTYKSET YHDESSÄ

Tiina Vlasoff

**KUNNAT JA JÄRJESTÖT – avustukset ja
yhteistyötoimet vuosina 2014 ja 2015.....32**

Kari Hyvärinen

**Hyvinvointihytinöistä
hyvinvointikertomuksiin.....34**

Ville Elonheimo

**Sillan kaari – järjestöjen
ja julkisen yhteiset toimitilat.....36**

KANSALAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Tuomo Eronen

Kylä-JAKEn tavoitteet ja toiminta.....40

Tanja Airaksinen ja Tuomo Eronen

**Kylähyvinvointi – mistä se koostuu
ja miten sitä on edistetty.....42**

Tanja Airaksinen

Järjestöt ja turvallisuustyö.....44

Tiina Vlasoff

**Terveys-JAKE – terveyden ja hyvin-
voinnin edistäminen.....45**

Ville Elonheimo

Moni-JAKE – maahanmuuttajien ääni.....48

2. HANKETOIMIEN LEVITTÄMIS- JA JUURUTTAMISKÄRJET

Heidi Korpelainen ja Ville Elonheimo

Yhdistykset yhteistyössä: Yhdistyshuoltamo.....	50
--	-----------

Tiina Vlasoff

Kunnat ja yhdistykset yhdessä: Järjestöyhteistyön ohje.....	52
--	-----------

Hanna Kääriäinen

Kansalaistoiminnan kehittäminen: Pohjois-Karjalan vapaa- ehtoistoiminnan verkosto.....	54
---	-----------

Hanna Kääriäinen, Kari Hyvärinen,
Ville Elonheimo ja Tanja Airaksinen

JAKE-hankkeen Itä-Suomi-yhteistyö.....	56
---	-----------

3. KEHITTÄMISRAKENNE JA ARVIOINTI

Tiina Vlasoff

JAKE-hankkeen kehittämis- rakenne ja -verkosto.....	59
--	-----------

Tiina Vlasoff

Ulkoisen arvioinnin loppuraportti.....	62
---	-----------

Elina Pajula

Loppukommentti: Tuloksellinen järjestöyhteistyö on tahtoa ja pitkäjänteistä tekemistä.....	64
---	-----------

JAKE-hankkeen julkaisut ja tuotetut verkkopalvelut.....	67
--	-----------

Lähdeluettelo.....	68
---------------------------	-----------

Alkusanat

Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke JAKE toteutettiin vuosina 2013–2017. Hankkeen päätavoitteena oli kehittää paikallisia ja alueellisia järjestö- ja kansalaistoiminnan toimintarakenteita ja yhteistyömuotoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Hankesuunnittelussa valittiin kohderyhmiksi kuntaorganisaatiot, järjestö- ja yhdistystoimijat sekä yksittäiset kansalaiset. Taustalla oli tieto siitä, että järjestöjen vaikuttamismahdollisuudet kuntien päätöksentekoon toteutuvat riittämättömästi järjestöjen näkökulmasta, vaikka järjestöt mainitaan monissa keskeisissä strategioissa ja ohjelmissa merkittäväksi tekijäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Järjestöjen välisen yhteistyön edellytykset, avoimuus ja verkostoituminen ovat keskusteluttaneet yhdistystoimijoita, ja yhteistyöhön on toivottu uusia työskentelytapoja. Kansalaisvaikuttaminen nähdään nykyisin uutena mahdollisuutena kunnallisessa päätöksenteossa, mutta sen toteuttamiseksi tulee tukea kansalaisten osallistumisen mahdollisuuksia.

JAKE oli Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen (Pohjois-Karjalan kansanterveys ry), Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n ja Pohjois-Karjalan Kylät ry:n kumppanuushanke. Kansanterveyden keskus vastasi hankkeen koordinoinnista. JAKE sisälsi kolme toisiinsa liittyvää teema-aluetta, joiden osatavoitteissa näkyi hankekumppaneiden intressi- ja osaamisalueet. Hankeosiot toteutettiin seuraavasti: 1) Kansanterveyden keskus vastasi terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä osiolla Terveys-JAKE, 2) Sosiaaliturvayhdistys vastasi vapaaehtoistoiminnan uusien toimintamuotojen kehittämisestä osiolla Moni-JAKE ja 3) Kylät vastasi

paikallisyhteisöt hyvinvointitoimijoina -teemasta osiolla Kylä-JAKE.

Hankkeen järjestö-kuntayhteistyön pilottikunniksi valittiin Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Kitee. Näihin kuntiin vietiin keskusteluun myös muita hankkeessa kehitettyjä tavoitealueiden toimintoja.

Hankekokonaisuuden tukena oli Kuntoutussäätiön luotsaama kehittämisrakenne, jolla luotiin yhtenäinen ymmärrys kehittämisen kohteista ja tuotetuista yhteisistä toimintamalleista.

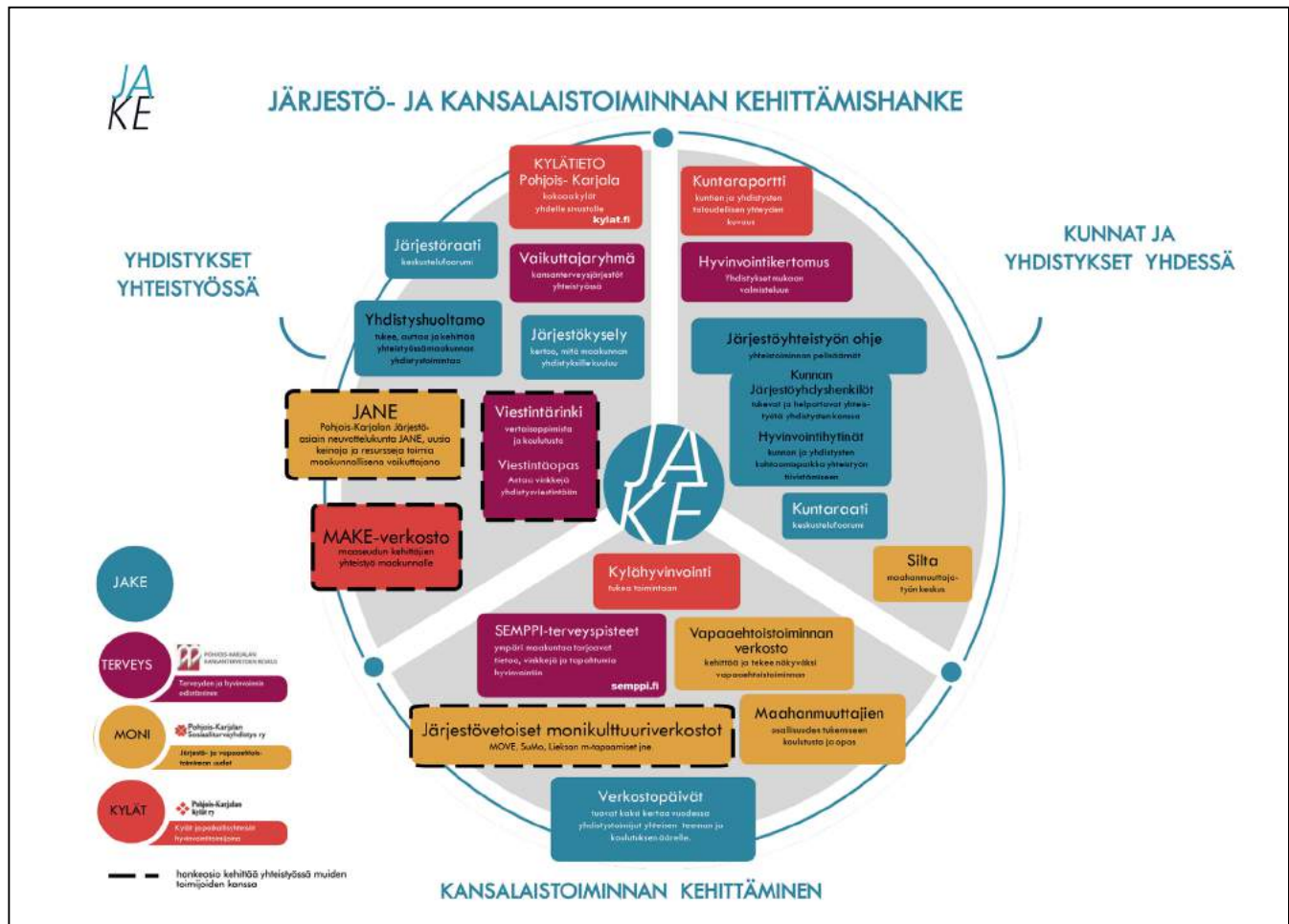
Tämä kirja kertoo JAKEn tarinan työntekijöiden kirjoittamana; mitä tehtiin yhdistysten välisessä yhteistyössä, järjestö-kuntayhteistyössä ja kansalaistoiminnan kehittämisessä sekä mitä toimia juurrutettiin maakunnassa, ja mitä toimintamuotoja ja -tapoja levitettiin Itä-Suomen alueelle. JAKE on toiminnallaan vienyt eteenpäin kuntapäättäjiille järjestöjen näkökulmaa muuttuvassa sote-maailmassa ja kehittänyt osaltaan kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

JAKEn toteuttamiseen osallistui suuri joukko järjestöjä, päättäjiä, virkamiehiä ja terveyden- ja hyvinvoinnin ammattilaisia sekä kansalaisia. Erilaisten toimijoiden osallistuvalla ja kokeilevalla otteella sekä hankekumppaneiden erikoisosaamista ja yhteistyöverkostoa hyödyntämällä rakennettiin uudenlaista järjestöyhteistyötä. Superkiitos kaikille mukana olleille tahoille!

Joensuussa 17.8.2017

Tiina Vlasoff, yhteistyökoordinaattori

1. HANKETOIMET

YHDISTYKSET YHTEISTYÖSSÄ

Tuomo Eronen ja Tanja Airaksinen

KYLÄTIETO Pohjois-Karjala – yhdistysviestintää paikallisyhteisöihin

Kylä- ja asukasyhdistysten toiminnan peitto Pohjois-Karjalassa on edelleen hyvä, vaikka yhteisöjen toiminnassa onkin suuria eroja. Erilaisia asukasyhteisöjä on maakunnassa noin 230 ja niissä toimii arviolta yli 5000 vapaaehtoista henkilöä – pääosin hyvin pienillä taloudellisilla resursseilla. Näin monen paikallisyhteisön tietojen ylläpito on ollut erittäin haasteellinen tehtävä, ja esimerkiksi kaikilla kunnilla on ollut oma kylien yhteystietorekisteri. Tämän vuoksi oli suuri tarve kehittää yksi maakunnallinen tietojärjestelmä.

Lähtökohtaisena ideana oli kaiken oleellisen kylien hyvinvointitiedon kerääminen yhteen tietokantaan¹. Tarve verkkopalvelun kehittämiseen tulee myös kylätoiminnan viestinnästä, kehittämistoimenpiteiden ja kyläsuunnittelun edistämisestä ja maaseudun kehittämiseen osallistuvan toimijaverkoston yhteistyön lisäämisestä.

Kylätietoalustan kehittäminen onkin ollut prosessi, joka on yhtenäistänyt kylätoimintaa koskevan tietosisällön. Samalla tieto ja ymmärrys eri yhteisöjen toiminnan tilasta on kasvanut. Järjestelmän kehittämisen tavoitteena on ollut, että siitä muodostuu koko toimijaverkoston (järjestöt, kehittämisorganisaatiot, kunnat ja muut viranomaiset) käytössä oleva tietopalvelu ja viestintäkanava.

Kylätieto Pohjois-Karjala -sivusto (kylat.fi) esittelee maakunnan kylät, kylätalot ja toiminnan kootusti yhdessä paikassa. Sivustolla jokaisella kylällä on oma kyläkortti, josta löytyvät kyläkuvauksen lisäksi kylän yhteystiedot, yhdistykset, kyläturvallisuustiedot, palvelut ja mahdollisen kylätalon tiedot. Kylät voivat käyttää sivustoa myös oman kylän markkinoinnissa ja viestinnän tukena.

Verkkopalvelun tiedotusportaalista, yhdessä kylätoiminnan Facebook-sivujen kanssa, on muodostunut JAKE-hankkeen aikana Pohjois-Karjalan kylä- ja paikallistoiminnan keskeinen tiedotuskanava. Sivustolla tiedotetaan kylille ja muille paikallistoimijoille ajankohtaisista yhdistystoiminnan asioista, mutta toisaalta viestitään myös maakunnan kylien monipuolisesta toiminnasta.

Sivuston kävijämäärät ovat olleet hyviä. Esimerkiksi vuonna 2016 sivustolla oli noin 20 000 kävijää ja reilut 81 000 sivuklikkausta. Käyttäjiä ovat sekä paikallisyhdistystoimijat – jotka voivat esitellä oman alueensa tiedot – että kaikki kylien toiminnasta kiinnostuneet. Sivusto ja etenkin Kylätietoalusta ovat käytössä myös kehittäjien, viranomaisten ja tutkijoiden työkaluksi.

Sivusto avattiin keväällä 2015, mutta sivuston ja tietoalustan suunnittelu ja kehittäminen käynnistyivät heti hankkeen alettua. Tietoalustan kehittämistyö on ollut

¹ Kylähaastatteluista sivulla 16.

haastavaa, ja alustan eri työkalujen ja toimintojen koostaminen ja kehittäminen ovat vaatineet sekä teknisten että sisällöllisten ulottuvuuksien läpikäyntiä kerta toisensa jälkeen.

Sivustolle on tuotettu sisältöä olemalla suoraan yhteydessä kyliin, tapahtumien ja muun toiminnan yhteydessä sekä hyödyntämällä verkoston eri toimijoiden aiemmin kokoamia tietoja. Tietoalustan kyselytyökalu mahdollistaa myös tietojen sähköisen päivittämisen. Merkittävimpänä toimena tietoja on koostettu kylähaastattelujen eli kyläkäyntien avulla.

Kylat.fi -sivusto on tuonut hyvän ja täydentävän lisän Pohjois-Karjalan yhdistysviestinnän kentälle. Muita maakunnallisia järjestö- ja yhteisötiedottamisen verkkopalveluita ovat Pohjois-Karjalan järjestötietopalvelu Jelli.fi (Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys) ja maaseudun kehittämisen portaali Maakaista.fi (Pohjois-Karjalan ELY, Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut ja maakunnan Leader-ryhmät). Pohjois-Karjalan Kylät ry on tehnyt alusta lähtien vahvaa yhteistyötä näiden sivustojen ylläpitäjien kanssa; toimintoja ja tietosisältöjä on voitu sovittaa helposti yhteen.

Sivuston ylläpidosta ja sisällöstä vastaa Pohjois-Karjalan Kylät ry. Kaikkien sivustojen tapaan tulevaisuuden suurimpana haasteena on tietojen pitäminen ajan tasalla. Ylläpitotunnuksia on jaettu hankeaikana maaseutukehittäjäkumppaneille. Hankeajan jälkeiseen sivuston ylläpidon sitouttamiseen tulee vielä panostaa. Selvityksen alla on myös kuntien halukkuus lähteä mukaan sivuston käyttöön.

Farmari-näyttely 2015 Joensuussa. Kylä-JAKE vastasi Kylätalo-osaston koordinoinnista ja järjestelyistä. Yhteisellä Kylätalo-osastolla oli mukana niin paikallisyhdistyksiä kuin muita kehittäjäyhdistyskumppaneitakin. Tilaisuudessa esiteltiin keväällä avattua Kylätieto-sivustoa.

Tanja Airaksinen

Kylähaastattelut

Kylä-JAKE-hankeosio toteutti hankkeen ensimmäisten vuosien aikana kylähaastatteluja eli kyläkäyntejä maakunnan kylä- ja asukas yhdistyksiin. Kylähaastatteluilla kerättiin kylien tietoja aina yhteystiedoista hanketoimintaan sekä kuultiin kylien kuulumisia ja tukitoiminnan tarpeita. Tiedot tallennettiin sähköiseen Kylätietoalustaan. Kyläkäyntien yhteydessä tavattiin puheenjohtaja, ja mahdollisuuksien mukaan mukana oli sihteeri, hallituksen jäsen tai muu kyläaktiivi. Käyntiin oli varattu noin 1–2 tuntia aikaa, aina kylälaisten aikataulut huomioon ottaen.

Käynnin yhteydessä paikallisyhdistysten käyttöön vietiin materiaalipaketti. Se sisälsi lisätietoja hankkeesta ja kattavasti yhdistystoimintaa tukevaa materiaalia, kuten kylähyvinvointikartoituksen, *Viestintäoppaan* sekä menetelmä- ja yhdistystoiminnan oppaita. Mukana paketissa oli myös muistitikku, johon kylän oman kyläsuunnitelman lisäksi oli koottuna sähköisiä oppaita ja materiaaleja yhdistystoiminnan tueksi.

Kylähaastatteluja tehtiin kaikkiaan noin 75. Kyläkäyntejä tekivät sekä Kylä-JAKEn työntekijät että maaseutukehittäjäkumppanit maakunnassa. Tiedonvaihdon lisäksi kylähaastattelujen avulla oli tarkoitus tutustuttaa muita kehittäjiä Kylätietoalustan käyttöön.

Kyläkäynneillä saatiin ajantasaista tietoa paikallisyhteisöjen toiminnan tilasta. Jatkotoimia tuettiin joko JAKE-hankkeella tai vietiin viestiä muille kehittäjille. Käynnit saivat positiivista palautetta paikallistoimijoilta. Ilahtuneita oltiin siitä, että kyliin tultiin paikan päälle kysymään kuulumisia.

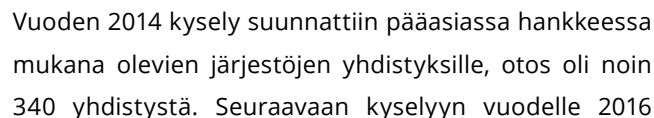

Kylähaastattelut. Kartta © Google Maps

Pohjois-Karjalan järjestökyselyt 2014 ja 2016

Kyselyissä selvitettiin muun muassa yhdistysten toimijoiden määrän kehitystä, rahoitusta, saatuja avustuksia, toimintamuotoja ja viestintää, järjestöjen välistä yhteistyötä sekä järjestöjen kuntayhteistyötä. Keskeisinä kysymyksinä olivat myös yhdistysten ulkopuolisen tuen

hallussa oli kattavampi lähetyslista maakunnan yhdistyksistä, ja kysely lähti 925:een eri yhdistykseen. Vuoden 2014 vastausprosentti oli 30 ja vuonna 2016 puolestaan 32 prosenttia. Hanketyöntekijät kokosivat kyselyjen tulokset ja johtopäätökset molempina vuosina raporteiksi. Molemmat koonnit kysymyspatteristoinneen ovat ladattavissa JAKE-hankkeen verkkosivuilta: www.jake-hanke.fi

Vaikka vuosien 2014 ja 2016 kyselyiden vastaajapohjassa oli selvä ero, vastaukset olivat silti erittäin samansuuntaisia. Yhdistysten toiminnassa ei ollut suuria eroja tarkasteluvuosien välillä. Eri toimialojen välillä oli puolestaan havaittavissa eroja esimerkiksi kuntayhteistyössä, viestintätavoissa tai yhteistoiminnan laajuudessa. Järjestöjen avoimet vastaukset toivat merkittävän lisän kyselyyn.

Järjestökysely on osa maakunnan järjestötoiminnan kehittämistä, ja se myös täydentää hyvin maakunnalliseen yhdistysohjelmaan – *Miun yhystys – Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015–2020* – kirjattuja toimenpiteitä sekä sen laadinnan yhteydessä koottuja tietoja.

Järjestökysely 2016.

Näin se tehtiin.

- Webropol-kysely.
- 42 kysymystä järjestöjen toimintaan ja hyvinvointiin liittyen.
- Lähetettiin sähköisesti 925 yhdistykselle eri toimialoilta.
- Vuoden 2016 alussa, vastausaikaa noin 2 viikkoa.
- 300 yhdistystä vastasi, vastausprosentti 32.
- Vastaukset käsiteltiin PSPP-tilasto-ohjelmassa, tarvittaessa tehtiin ristiintaulukointeja.
- Kyselyn ja vastausten analyysin toteuttivat JAKE-hankkeen työntekijät.
- Koostettiin, toimitettiin ja painettiin raportiksi, jota jaettiin maakunnassa.
- Löytyy sähköisessä muodossa verkosta ja painettuna versiona Joensuun pääkirjaston maakuntakokoelmasta.

Lähteet: Eronen, A., Hakkarainen, T., Londén, P. ja Peltosalmi, J. 2014. Sosiaalibarometri 2014 – Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista ja palvelujärjestelmän muutoksista. SOSTE 2014.

Eronen, T. ja Korpelainen, H. (toim.) 2016. Pohjois-Karjalan Järjestökysely 2016. JAKE-hanke.

JAKE-hankkeen Järjestökysely Pohjois-Karjalan alueelle 2014. JAKE-hanke.

Peltosalmi, J., Eronen, A., Litmanen, T., Londén, P. ja Ruuskanen, P. 2016. Järjestöjen tulevaisuus, Järjestöbarometri 2016, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki 2016. https://www.soste.fi/media/soste_jarjestobarometri_2016.pdf

Heidi Korpelainen

Viestintärinki ja viestinnän koulutukset

Viestintärinkitoiminnalle lähdettiin rakentamaan perustuksia yhdessä muiden pohjoiskarjalaisten yhdistystoimijoiden kanssa marraskuussa 2013. Toiminnan tavoitteeksi otettiin yhdistysviestinnän kehittäminen yhdistysten pieniin ja suuriin viestinnällisiin tarpeisiin ja kysymyksiin liittyen. Viestintäringin tarkoituksena on ollut tarjota tukea, ratkaisuja, vinkkejä ja ideoita yhdistysviestintään.

Toiminnalla on pyritty yhdistysten viestinnän osaamisen lisäämiseen, viestintäkanavien nykyaikaistamiseen ja kanavien tehokkaampaan hyödyntämiseen niin ulkoisessa kuin sisäisessäkin viestinnässä. Tärkeässä osassa on ollut myös Viestintäringin eri yhdistystoimijoille tarjoama verkostoitumismahdollisuus.

Toiminnalla vastattiin selkeään tarpeeseen. Kokemusten ja kyselyiden perusteella viestinnän osaamisen kehittämiselle ja verkostoitumiselle ei ole pohjoiskarjalaisten yhdistysten arjessa tarpeeksi resursseja, vaikka niiden hyödyt ymmärrettäisiinkin. JAKE-hankkeen

vuosina 2014 ja 2016 kokoamissa *Pohjois-Karjalan järjestökyselyissä* selvisi, että yksi yhdistysten suurimmista tarpeista on yhdistysviestinnän kehittäminen ja viestinnän osaamisen lisääminen: ”Melkein 40 prosenttia vastaajista koki erilaiset viestinnän tuen tarpeet suuriksi, kipeimpänä yleinen toiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekeminen”. Yhdistykset ilmoittivat kaipaavansa neuvoja etenkin tiedottamiseen ja sosiaalisen median hyödyntämiseen. Samoin, melkein 40 prosenttia vastaajista koki, että yhdistysten yhteistyön kehittämisessä suurin ulkopuolisen tuen tarve on verkostoitumisessa.

Viestintäringin ja viestinnän koulutusten koollekutsujina ja järjestäjinä ovat toimineet JAKE-hanke (viestintäsuunnittelija, Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus), KATHY-toiminta² (Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry) sekä Opintokeskus SIVIS (Joensuun aluetuomisto). Yhdistysten 2–5 kertaa vuodessa kokoonnutunut Viestintärinki on ollut avoin ja maksuton kaikille yhdistysten työntekijöille ja vapaaehtoisille, jotka ovat halunneet olla mukana vaihtamassa kokemuksia ja kehittämässä omaa ja yhdistysten yhteistä viestintää.

Viestintäringin tapaamisissa on käsitelty yhdistysten tiedottamiseen sekä muuhun viestintään liittyviä aiheita, jotka ovat nousseet viestintärinkiläisten toiveiden ja tarpeiden pohjalta. Yhdistyksissä toimivat viestinnän

² KATHY-toiminta on kansalaisten ja järjestöjen tietoyhteiskunnan kehittämistoimintaa.

ammattilaiset ovat jakaneet tapaamisissa omaa osaamistaan muille yhdistystoimijoille. Tapaamisiin on pyydetty myös ulkopuolisia alustajia ja kouluttajia eri teemoihin liittyen. Vuosien 2014–2016 aikana Viestintärinki tarkoittikin pitkälti viestinnällisiä koulutuksia; enemmistö alustusten pitäjistä ja kouluttajista hankittiin ostopalveluina muualta. Vuosina 2016 ja 2017 tehtiin myös paljon koulutusyhteistyötä Humakin Järjestöjalostamo-hankkeen kanssa.

Vuosien varrella on kokoonnuttu kehittämään muun muassa some-viestintää – hiottu Facebook-, Twitter-, Instagram- sekä Periscope-taitoja, järjestetty nettisivukoulutuksia, kehitetty esiintymistaitoja, opeteltu valokuvaamisen ja videokuvaamisen saloja ja saatu toimittajilta vinkkejä media-yhteistyöhön sekä vierailtu paikallismedioissa.

JAKE-hankkeen viimeisenä toimintavuotena, hankkeen jälkeisen ajan rajallisempia resursseja silmällä pitäen ja tulevaan mallia luoden, useimmat tapaamiset ja koulutukset on toteutettu hankkeissa työskentelevien viestinnän tekijöiden osaamista jakaen. Viestinnän työpajoissa on tarjottu viestinnällisiä koulutuksia, joita on järjestetty Viestintäringissä ilmenneiden toiveiden ja tarpeiden mukaan.

Vuosien 2013–2017 varrella maakunnasta on tavoitettu yli 50 eri yhdistystä ja yhdistystoimijaa mukaan Viestintäringin suunnitteluun ja koulutuksiin. JAKE-hankkeen

tärkeimpiin kehittämisalueisiin kuuluva yhdistysten yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen on siis toteutunut hyvin myös Viestintäringin myötä.

JAKE-hanke ja KATHY-toiminta julkaisivat yhdistysviestinnän tueksi vuonna 2014 *Yhdistysten pieni viestintäöpas* -käsikirjan, jonka päivitetty versio, *Viestintäöpas*, julkaistiin vuoden 2015 loppupuolella suositussa Yhdistysten viestintäpäivä -tapahtumassa. Viestintäöpas löytyy www.jake-hanke.fi -sivuilta kohdasta julkaisut.

Melko pian Viestintäringin käynnistymisen jälkeen JAKE-hanke ja KATHY-toiminta perustivat Facebookiin Pohjois-Karjalan yhdistykset -ryhmän, jossa ryhmän jäsenet voivat jakaa ajankohtaisia yhdistystiedotteita tai ilmoittaa tulevista tapahtumista ja etsiä esimerkiksi yhteistyökumppaneita. Mukana on jo yli 320 jäsentä (syyskuussa 2017), joista suuri osa on mukana jonkin yhdistyksen toiminnassa. Lisäksi Joensuun kaupungin kanssa on otettu askeleita yhdistysten ja kaupungin tiedottamisyhteistyöhön. Joensuun kaupungin sivuilta löytyy Yhdistysten Joensuu -osio: www.joensuu.fi/yhdistysten-joensuu

Jatkuakseen aktiivisena, Viestintärinki tarvitsee koollekutsujia ja toiminnan järjestäjiä, joista yhtenä jatkaa edelleen KATHY-toiminta. Toiminta voi jatkua pienilläkin resursseilla, jos Viestintärinki palaa lähemmäs alkuperäisideansa eli toimii eri yhdistystoimijoiden kohtaamispaikkana, jossa jaetaan kokemuksellista tietoa ja saadaan hyödyllisiä viestinnällisiä vinkkejä sekä oppia toisilta yhdistystoimijoilta. Haluamme rohkaista yhdistystoimijoita yhteistyön lisäämiseen ja hyödyntämään oman viestintäosaamisen sekä -kokemusten jakamista, esimerkiksi aikaa ja kuluja säästävissä verkossa järjestettävissä webinaari-tapaamisissa, joihin on helppo osallistua mistä vain.

Lähde: Eronen, T. ja Korpelainen, H. (toim.) 2016. Pohjois-Karjalan Järjestökysely 2016, JAKE-hanke.

Tiina Vlasoff

Vaikuttajaryhmät

Terveys-JAKEssa selvitettiin vuonna 2015 järjestökumppaneiden alue- ja paikallisyhdistyksiltä yhdistys- ja kuntakumppanuuden tilaa sekä yhdistysten halukkuutta tehdä yhdistysten välistä yhteistyötä ja kuntayhteistyötä. Raportin *Yhdistys- ja kuntakumppanuus kansanterveysyhdistyksillä Pohjois-Karjalassa 2015* valmistuttua järjestettiin jokaisessa JAKE-hankkeen pilottikunnassa³ tulosten kuulemistilaisuudet kyselyyn osallistuneille. Tilaisuuksissa perustettiin jokaiseen pilottikuntaan Vaikuttajaryhmä, jonka tarkoituksena oli pohtia paikallisten kansanterveys- ja marittayhdistysten näkökulmasta yhdistys-kuntayhteistyön nykytilaa, ja miten sitä voidaan kehittää kuntien kanssa yhteistyössä.

Vaikuttajaryhmien toivottiin tuovan pilottikunnissa järjestettäviin Hyvinvointihytinit⁴-tapahtumiin käsiteltäväksi yhdistyksille ajankohtaisia ja tärkeitä asioita. Ryhmät kokivat kuitenkin vaikuttamismahdollisuutensa paremmaksi, jos niiden tarpeita veisi eteenpäin yhteisesti nimetty henkilö tai eri yhdistyksistä valittu pieni kokoonpano. Vaikuttajaryhmät osallistuivat keskeisesti Järjestöyhteistyön ohjeen⁵ kommentointiin ja toivat siihen tärkeitä sisällön elementtejä yhdistysten tarpeiden näkökulmasta. Ohje nähtiin tarpeelliseksi työkaluksi yhdistysten ja kunnan väliseen yhteistyöhön. Vaikuttajaryhmille ja niiden myötä yhdistyksille lisättiin tietämystä

nykyaikaisen yhdistysviestinnän mahdollisuuksista *Viestintäoppaalla* ja viestintäkoulutustarjonnalla.

Hankkeen kahdelle viimeiselle toimintavuodelle asetettiin tavoite vakiinnuttaa vaikuttajaryhmätoiminta pysyväksi toiminnaksi pilottikunnissa ja levittää mallia muihin pohjoiskarjalaisiin kuntiin. Saadun kokemuksen perusteella Vaikuttajaryhmät toimivat kuitenkin parhaiten yksittäisen tai pienen asiakokonaisuuden eteenpäin viemisessä.

Vaikuttajaryhmät aloittivat kokoontumiset marras-joulukuussa vuonna 2015, ja kukin niistä kokoontui vuoden aikana vähintään neljä kertaa. Ryhmiin osallistui yhteensä 27 sydän-, aivohalvaus-, diabetes-, hengitys-, syöpä- ja marittayhdistyksen edustajaa.

Vaikuttajaryhmien toiminta päättyi vuoden 2016 lopulla, koska niiden pysyväle toiminnalle ei koettu tarvetta. Järjestö-kuntayhteistyöhön tarvitaan yhdistysten vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi eri yhdistyksistä muodostuva kokoonpano, jolla on virallinen kunnan tunnustama asema.

³ Pilottikunnat: Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Kitee.

⁴ Hyvinvointihytinoistä sivuilla 34–35.

⁵ Järjestöyhteistyön ohjeesta sivuilla 52–53.

Hanna Kääriäinen

Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE

Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE on maakunnan järjestöjen yhteistyö rakenne ja maakuntaliiton asettama strateginen teemaryhmä. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat järjestöjä eri toimialoilta. JANEn tehtävänä on vahvistaa järjestöjen roolia maakunnan kehittämistyössä, rakentaa sekä järjestöjen välistä että järjestö-kuntayhteistyötä, kehittää uusia toimintamuotoja ja rakenteita järjestötoiminnan helpottamiseksi ja laajentamiseksi, tehdä maakunnan järjestötoimintaa tunnetuksi sekä luoda pohjoiskarjalaisille keskustelu- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Neuvottelukunta perustettiin vuonna 2008. JANE on toiminut mallina muualla Suomessa.

JAKE-hankkeen tavoitteena on ollut Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANEn kehittäminen sekä toimintamallin levittäminen Itä-Suomeen. Vuosina 2008–2013 neuvottelukunnan toimintaa organisoi- tiin vapaaehtois pohjalta osana toimijoiden omaa työtä. Vuosina 2013–2017 JAKE-hankkeesta saatiin lisäresurs- seja järjestöjen välisen yhteistoiminnan kehittämiseen, vaikuttamistyöhön sekä yhdistystoimijoiden osaami- sen kehittämiseen. JAKE-hankkeen vapaaehtoistoimin- nan kehittäjä toimi JANEn sekä sen eri työryhmien sihteerinä osallistuen työryhmien kokouksien, toimintojen ja tilaisuuksien valmisteluun, suunnitteluun ja toteutuk- seen yhteistyössä järjestökentän kanssa.

JANE järjestöjen äänenä maakunnan kehittämistyössä

Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE toimii järjestö- ja yhdistystoiminnan asiantuntijaryh- mänä Pohjois-Karjalan maakuntaliitossa. JANEn yksi kes- keinen tehtävä on vahvistaa järjestöjen roolia maakun- nan kehittämistyössä. Pohjaksi yhteiselle järjestökentän tulevaisuus- ja vaikuttamistyölle päivitettiin Pohjois-Kar- jalan yhdistysohjelma. Miun yhdistys -maakuntakier- ros suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä Pohjois-Karja- lan yhdistysohjelmaa tekevän järjestökehittäjän kanssa. Työpajoissa tavoitettiin yli 300 yhdistystä. JAKE-hank- keesta oltiin tiiviisti mukana yhdistysohjelman ohjaus- työssä. JANE on vastannut *Miun yhdistys – Pohjois-Karja- lan yhdistysohjelman* toimeenpanosuunnitelmasta ja seurannasta.

Toimintakauden 2013–2017 aikana vaikutettiin Poh- jois-Karjalan maakuntaohjelmaan, kirjoitettiin kannan- ottoja ja lausuntoja sekä järjestettiin Kuka saa järjes- töjen äänen -kuntavaalikampanja 2017. Kampanjalla halut- tiin nostaa kuntavaalikeskusteluun yhdistystoiminta Pohjois-Karjalassa sekä sen merkitys ja arvo hyvinvoin- nin ja elinvoiman lähteenä sekä lisätä kuntapäättäjien yhdistystuntemusta.

JANEn kautta vahvistettiin järjestöjen roolia maakun- tauudistuksessa. Alkuvuodesta 2017 JANE nimettiin

yhdeksi maakuntauudistuksen muutosfoorumiksi. Tämän lisäksi JANEltä pyydettiin myös edustus sekä hyvinvoinnin että elinvoiman muutosfoorumeihin.

Tehhään porukassa – Yhdistykset yhteistyössä

JAKE-hankkeen aikana jatkettiin vuosittaisten Pohjois-Karjalan järjestöpäivien, järjestöfoorumien ja Vapaaehtoisten päivän järjestämistä sekä vakiinnuttamista. Järjestöfoorumit ovat kaikille Pohjois-Karjalan alueen järjestöille ja yhdistyksille tarkoitettuja avoimia tilaisuuksia, joiden tavoitteena on edistää paikallisten yhdistystoimijoiden osaamista, keskinäistä vuoropuhelua sekä tiedonvaihtoa ajankohtaisista järjestökenttää koskevista aiheista. Vuosina 2013–2017 järjestöfoorumien aiheita olivat muun muassa rahoitusmahdollisuudet, verotus, yhdistyksen hyvä hallinto ja arkistointi.

Järjestöpäivien tavoitteena on koota yhteen laaja-alaisesti maakunnan järjestöissä ja yhdistyksissä toimivia palkattuja ja vapaaehtoisia toimijoita kouluttautumaan, keskustelemaan järjestötoiminnan ajankohtaisista asioista sekä verkostoitumaan ja virkistymään. Järjestöpäivien aiheita olivat muiden muassa vapaaehtoistoiminnan hyvät käytännöt, järjestöjen välinen yhteistyö sekä yhdistykset tulevaisuuden kunnassa ja sote-uudistuksessa.

Järjestöpäivien ja järjestöfoorumien suunnittelusta ja toteutuksesta on vastannut JANEn koulutustyöryhmä. Vapaaehtoistoiminnan päivä on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä JANEn koulutustyöryhmän ja Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston kanssa. Vuosina 2013–2017 JAKE-hankkeen kautta on mahdollistettu järjestöpäivien, järjestöfoorumien sekä vapaaehtoisten päivän resursointi. JAKE-hankkeen

Vauhtia oppilaitosten ja yhdistysten yhteistyöhön -tilaisuus 2014.

vapaaehtoistoiminnan kehittäjä on toiminut koulutustyöryhmän sihteerinä ja vastannut tilaisuuksien käytännön koordinoinnista.

Hankkeen aikana tilaisuuksia kehitettiin kerätyn palautteen perusteella. Järjestöfoorumeissa pystyttiin vastaamaan yhdistystoimijoiden koulutustarpeisiin laaja-alaisesti yhteistyössä eri järjestötoimialojen kanssa. Järjestöpäivät mahdollistivat laajojen järjestöjä koskevien teemojen yhteiskäsittelyn sekä yhteisen ymmärryksen rakentamisen. Sekä Lieksassa vuonna 2014 että Polvijärvellä vuonna 2015 järjestetyt järjestöpäivät suunniteltiin yhteistyössä paikallistoimijoiden kanssa. Niin järjestöfoorumeihin kuin järjestöpäiviinkin osallistui joka

vuosi uusia yhdistystoimijoita. Järjestöpäivien tieto vastasi odotuksia ja osallistujat kokivat, että tilaisuudesta saatua tietoa voi hyödyntää omassa työssä tai yhdistystoiminnassa.

Vuonna 2017, osana Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuotta, Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunta JANE järjesti Yhdessä – Pohjois-Karjalan järjestöjuhlan. Juhlan yhtenä tavoitteena on edistää pohjoiskarjalaisten yhdistysten verkostoitumista ja rakentaa yhteistä kuvaa tulevaisuuden yhdistystoiminnasta Pohjois-Karjalassa. JAKE-hankkeen toimijat olivat mukana järjestöjuhlan suunnittelussa ja toteutuksessa. JAKEn vapaaehtoistoiminnan kehittäjä toimi järjestöjuhlatyöryhmän sihteerinä sekä vastasi juhlan koordinoinnista.

Kumppanina kunnan kanssa – tasa-vertaista yhteistyötä

JANE aloitti kouluyhteistyön kehittämisen vuonna 2014. Taustalla oli Opetushallituksen käynnistämä opetus-suunnitelman perusteiden valmistelu perusopetusta varten, sekä paikallisesti Joensuun seudullisen opetus-suunnitelman uudistaminen. Joensuun seudullisessa opetussuunnitelmassa olivat mukana Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Polvijärvi. Järjestö- ja kouluyhteistyön kehittämisessä kokeiltiin neljää eri toimenpidettä yhteistyössä Joensuun seudun OPS-koordinaattorin kanssa: yhdistysten ja rehtoreiden yhteistä tilaisuutta, *Koonti yhdistysten ja koulujen yhteistyömahdollisuuksista Pohjois-Karjalassa* -opasta, yhdistysten mahdollisuutta olla esillä opettajien koulutuspäivillä sekä koulujen ja yhdistysten yhteistyörinkejä. Näistä toimintamalleista oppaan tekemistä yhdistysten ja koulujen yhteistyömahdollisuuksista jatkettiin JAKE-hankkeen ajan. Opasta jaettiin Pohjois-Karjalan ala- ja yläkouluille sekä lukioihin.

Vuosina 2016–2017 JAKEn roolissa käynnistettiin usean järjestön yhteistyönä Pohjois-Karjalan kunnissa ja pitäjissä Järjestöralli-kierros. Tilaisuuksissa keskusteltiin kuntien ja järjestöjen yhteistyöstä, alueellisten paikallis-Jane-järjestöasiain neuvottelukuntien perustamisesta ja yhdistysagenttien, jotka ovat paikallistason yhdistysten välisiä yhteyshenkilöitä kunnassa, nimeämisestä ja tehtiin JANEa tunnetuksi. Järjestörallin tuloksena syntyi kolme paikallis-Janea: Rääkkylän Jane, Pyhäselän Jane ja Outokummun Jane, joiden toimintaa tuetaan muun muassa Järjestöasiain neuvottelukunta JAKEn kautta. JAKE-hanke oli yhtenä toimijana toteuttamassa Järjestöralli-kierrosta.

JAKEn tunnettuus ja tiedottaminen

JAKEn tunnettuutta selvitettiin JAKE-hankkeen *Pohjois-Karjalan järjestökyselyissä* vuosina 2014 ja 2016. JAKEn tunnettuus on pysynyt melko samana. Kyselyiden tulokset eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia erityyppisen ja -kokaisen vastaajajoukon takia. Vuonna 2016 vastaajista noin kolmannes tunsi hyvin tai osittain JAKEn toiminnan (JAKEn tapahtumat, tavoitteet, toimintaperiaatteet). Heikoiten tunnettiin JAKEn kokoonpano. Alueellisesti JAKEn toiminta tunnettiin parhaiten Joensuussa ja huonoiten Pielisen Karjalassa.

JAKE-hankkeen aikana JAKEn tiedottamista kehitettiin ottamalla käyttöön JAKEn Facebook-sivu, Yhteistä yhdistyksille – JANE uutiskirje sekä uudistamalla verkkosivuja. JAKEn tunnettuutta Pohjois-Karjalassa lisättiin kertomalla JANEsta Miun yhystys -kierroksella, Järjestöralli-kierroksella sekä järjestöilloissa ja eri tilaisuuksissa. Vuosittain jaettavan JärjestöStara-palkinnon ehdokkaiden määrä kasvoi joka vuosi.

Mallina maailmalle

JANE-toimintamallia esiteltiin vuosina 2013–2017 sekä Itä-Suomessa että valtakunnallisesti muiden muassa JAKE-hankkeen ja hankkeen yhteistyökumppaneiden eri tilaisuuksissa ja yhteistyökokouksissa. Itä-Suomi-yhteistyössä taustaorganisaatioiden tuella jaettiin kokemuksia Pohjois-Karjalassa tehdystä järjestöjen välisen yhteistyön kehittämisestä, sekä suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä erilaisia tilaisuuksia ja työpajoja Pohjois- ja Etelä-Savon järjestöyhteistyön edistämiseksi. Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistyksen SAKKE-hankkeen 2017–2019 yhdeksi tavoitelluksi tulokseksi on kirjattu, että järjestöjen keskinäiseen yhteistyöhön syntyy rakenne, jonka kautta järjestöjen ja yhdistysten keskinäinen ääni vahvistuu.

Yhteenveto

JAKE-hankkeen aikana yhteistyössä järjestökentän kanssa JANEn toimintaa on vakiinnutettu ja tehty tunnetuksi. JANEn roolia on vahvistettu maakunnan järjestö- ja yhdistystoiminnan asiantuntijaryhmänä sekä maakunnan ja kuntien rakenteissa. Maakunnassa tehdyillä yhdistyskierroksilla JANEa on tehty tunnetuksi paikallisyhdistyksille, sekä vahvistettu paikallistoimijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä. JANEn eri tilaisuuksissa on tuotu keskusteluun järjestökentän ajankohtaisia asioita ja koulutettu toimijoita elinvoimaisen yhdistystoiminnan tukemiseksi.

Aktiivinen ja toimiva järjestöjen neuvottelukunta on helpottanut yhteistyön rakentamista ja järjestöjen roolin vahvistamista maakuntauudistuksessa. JANEn toiminnan kehittäminen jatkuu osana Järjestö 2.0 -hanketta. (Ks. sivu 64.)

Pohjois-Karjalan järjestöpäivää vietettiin vuonna 2016 Kerubissa teemalla Yhdessä uuden äärellä – Yhdistykset tulevaisuuden kunnassa ja sote-uudistuksessa.

JA
KE

2013-2017

Ville Elonheimo

Monikulttuuriset järjestöverkostot

JAKE-hankkeen Moni-JAKEn yhtenä tavoitteena on ollut järjestöjen monikulttuurisuustyön kehittäminen, jossa keskeisenä välineenä on ollut tätä työtä tekevien järjestöjen verkostot.

Pohjois-Karjalan järjestöjen monikulttuurisuusverkosto MOVE on kokoontunut jo vuodesta 2008 alkaen. Verkosto on kehittynyt monipuoliseksi pohjoiskarjalaisten järjestöjen yhteydenpidon välineeksi.

Pitkään verkostotoimintaan sisältyy erilaisia vaiheita. Verkosto on toiminut järjestöjen työntekijöille ammatillisen keskustelun ja luotettavan jakamisen foorumina maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyön, välillä vaikeissakin, tilanteissa. Olemme olleet tukena toisillemme.

MOVE:n koordinaattorina on toiminut monikulttuurisen järjestötoiminnan kehittäjä. Koordinaatiotyö on sisältänyt vähintään yhteisten kokousten koollekutsumisen ja johtamisen. Hankkeen aikana on kokeiltu myös yhteisiä viestinnän välineitä, mutta ne eivät ole jääneet elämään, kun jokaisella on ollut omatkin tiedotuskansansa. Tiedotusta yhteen koonnut JAKE-hankkeen työstämä Moi-info ilmestyi vielä vuonna 2014. Verkosto on kokoontunut 4–8 kertaa vuodessa. Kun välillä on yritetty harvempia (4 krt/v) kokouksia, on näyttäytynyt, että säännöllisempään yhteydenpitoon on sittenkin tarvetta.

Keskeisiä onnistumisia verkostotyössä on ollut tapahtumien sovittelu niin, että ei tule päällekkäisyyksiä. Suurimmat yhteistyöt on vuosittain tehty keväisin

rasismin vastaiselle viikolle ja syksyisin Maahanmuuttajien mahdollisuudet -tapahtumaan, joka on kerännyt maahanmuuttajia ja alan toimijoita päiväksi yhteen. Lisäksi maahanmuuttajien ryhmätoimintoja on MOVEn piirissä pystytty kohdentamaan eli tekemään työnjakoa siten, että maahanmuuttajilla on monipuolinen tarjonta.

MOVEn yhtenä toimintatapana on kutsua kaikki monikulttuurisuustyössä aloittavat järjestöjen hanketyöntekijät esittelemään työtään ja verkostoitumaan. Näin on saatu tehoa järjestöjen hankkeiden aloituksiin. Myös muiden organisaatioiden, kuten oppilaitosten ja kuntien, hankkeita on käynyt esittäytymässä.

MOVEn avulla on onnistuttu myös edustamaan järjestöjä. MOVEn kautta on sovittu maahanmuuttajatyötä tekevien järjestöjen edustus muun muassa Pohjois-Karjalan maahanmuuttoasiain toimikuntaan. Yhteinen lausunto on annettu muun muassa Joensuun koto-ohjelman valmisteluun.

Keskeisimmät verkostossa toimivat järjestöt ovat vuosina 2013–2017 olleet Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys, Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys JoMoni, Suomen Pakolaisapu, Joensuun Settlementti ja SPR:n Savo-Karjalan piiri.

Muita alan verkostoja, joille JAKE-hankkeesta on annettu koordinaatioresurssia, ovat Lieksan maahanmuuttaja-alan toimijoiden tapaamiset, Suomen monikulttuurikeskusten verkosto (alun perin Itä-Suomen), Joensuun seudun rasismin vastainen työryhmä ja Joensuun Global Clinic.

Yhdistysten yhteistyön tueksi ja sitä lisäämään on tuotettu hankkeessa myös Yhdistyshuoltamo, joka on yksi JAKE-hanketoimien levittämisen ja juurruttamiskärristä. Yhdistyshuoltamosta sivulla 50.

s. 50

KUNNAT JA YHDISTYKSET YHDESSÄ

Tiina Vlasoff

KUNNAT JA JÄRJESTÖT – avustukset ja yhteistyötoimet vuosina 2014 ja 2015

Pohjois-Karjalan Kylät ry selvitti Pohjois-Karjalassa kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä talouden näkökulmasta vuosilta 2014 ja 2015. Selvityksessä kerättiin tietoa kuntien myöntämisestä erilaisista avustuksista (yleis-, kohde- ja investointiavustus, hanketuki, vastikkeellinen tuki) järjestöille paikalliseen kehittämiseen ja alueen väestön hyvinvoinnin edistämiseen sekä erilaisista yhteistyön muodoista.

Maakunnan kolmestatoista kunnasta avustustiedot saatiin kymmenestä kunnasta molemmilta seuranta-vuosilta. Tohmajärvi, Outokumpu ja Joensuu eivät ole mukana vuoden 2015 selvityksessä. Tiedot avustuksista saatiin sähköpostilla tai haastatteleamalla kuntien yhdyshenkilöitä. Aineisto on tallennettu Kylätieto Pohjois-Karjala -tietokantaan.

Vuonna 2014 kunnat myönsivät avustuksia yli 3 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 noin puolet vähemmän edellisvuodesta. Eniten myönnettiin avustuksia yleisavustuksina ja ostopalveluina sekä kumppanuussopimuksina. Suurimmat avustukset myönsivät kunnista Nurmes, Lieksa, Kitee ja Kontiolahti. Avustuksia myönnettiin seurantavuosina rahoituksina yhteensä 1 300 järjestölle.

Kuntaraportti antaa kokonaiskuvan myönnettyistä avustuksista kunkin kunnan alueella ja vertailtavuuden

muihin kuntiin. Raportti kertoo, minkä verran rahaa liikkuu kunnilta järjestöille ja miten rahaa myönnetään eri avustusmuodoissa, ja kuinka moni järjestö on avustuksen piirissä.

Kunnilta tiedusteltiin järjestöille myönnettyjen rahallisten avustusten lisäksi myös muuta toiminnan tukea,

yhteistyön muotoja, kuntien järjestöyhteistyöhenkilöitä ja toimitiloja. Lisäksi tiedusteltiin kuntien turvallisuussuunnitelmat ja hyvinvointikertomukset. Kyseisissä tiedoissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuodesta 2014, joten niitä ei tarkasteltu vuoden 2015 seurannassa.

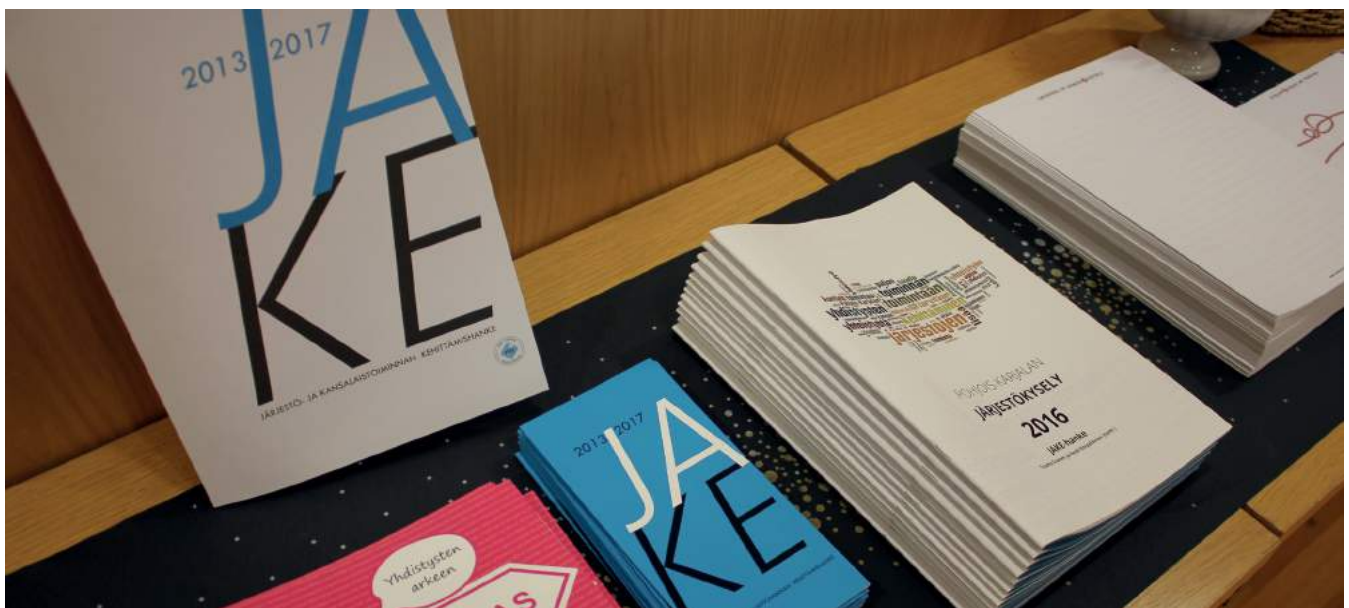
Selvityksen heikkoutena voidaan pitää sitä, ettei kaikilta hallintokunnilta mahdollisesti saatu tarkkaa tietoa myönnettyistä avustuksista. Tietoja ei voida yleistää kosemaan koko Pohjois-Karjalaa, sillä tarkastelussa olleiden kymmenen kunnan alueella toimii vain puolet maakunnan aktiivisista järjestöistä ja kymmenen kuntaa kattaa vain puolet maakunnan väestöstä.

Kuntien ja järjestöjen tiedonkeruumenetelmä Kylätieto Pohjois-Karjala -tietokannan tulee kehittyä niin, että se vastaa tulevaisuuden kuntien hallintorakennetta ja kunnat voivat itse käydä päivittämässä vuosittain myöntämänsä järjestöavustukset järjestelmään.

Kuntien tulee nähdä edelleenkin erilaiset järjestöt suurena mahdollisuutena paikallisessa kehittämisessä ja pyrkiä aktiivisesti kumppanuuteen järjestöjen kanssa. Yhteistyön tulee olla tavoitteellista ja kumppanuuteen pohjautuvaa toimintaa. Tällöin luodaan edellytyksiä lisätä alueen väestön hyvinvointia ja synnyttää merkittävää hyötyä molemmille osapuolille yhteiseksi hyväksi.

Lähteet: Laukkanen, H. 2015. Raportti, Kunnat & yhdistykset. Avustukset ja yhteistyö Pohjois-Karjalassa 2014. JAKE-hanke.

Vlasoff, T. 2017. Raportti, Kunnat ja järjestöt – avustukset pohjoiskarjalaisille yhdistyksille ja kylätoimijoille vuosina 2014 ja 2015. JAKE-hanke.

Kari Hyvärinen

Hyvinvointihytinöistä hyvinvointikertomukseen

Hyvinvointihytinät-foorumitoiminnan pilotit toimivat viidellä paikkakunnalla (Liperi, Outokumpu, Kontiolahti, Kitee ja Juuka) vuosina 2014–2016. Hytinä-foorumeiden tarkoituksena oli aktivoida paikallisia yhdistys- ja kunta-toimijoita keskustelemaan yhteisistä kehittämistoimista niin sanotun pyöreän pöydän ääreen. Hyvinvointihytinöissä esiteltiin muun muassa kunta-järjestökumppanuuksien määrää sekä tiedusteltiin järjestöjen halukkuutta ja kuntien toiveita hyvinvointiyhteistyöhön. Foorumitoiminnalla tavoiteltiin enemmän konkreettista yhdessä tekemistä ja yhdistysten äänen kuulumista päätöksenteossa. Toimintaa koordinoitiin yhdessä kuntakohtaisen hyvinvointikoordinaattorin tai yhdyshenkilön kanssa.

Hyvinvointihytinät-foorumitoiminnan eräänä keskeisenä kehittämiskohteenä on ollut, että järjestöt ja kunnat tekevät yhteistyötä hyvinvointikertomustyössä. Päämääräksi asetettiin, että tavoitteellisen yhteistyön myötä järjestöt ovat osana kunnan hyvinvointitoimijaverkostoa, jossa on järjestölähtöisiä hyvinvointikumppanuuksia. Hyvinvointihytinöillä haluttiin tukea kuntien hyvinvointikoordinaattoreita tekemään järjestelmällistä yhteistyötä yhdistysten kanssa.

Mikä ihmeen hyvinvointikertomus?

- Kunnan hyvinvointijohtamisen työväline.
- Toimii kunnan strategiatyön, toiminnan ja talouden suunnittelun sekä poliittisen päätöksenteon perustana.
- Kunnan johtoryhmän ja eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyössä valmisteleva.
- Ymmärrettävään muotoon kirjoitettu, tiivis asiakirja.

Hyvinvointikertomus sisältää:

- **Katsauksen** kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin.
- **Suunnitelman** kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä.
- **Arvion** toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta ja hyvinvointipolitiikasta.

Järjestöjen rooli hyvinvointikertomuksen prosessissa on merkittävä kunta-laiskuulemisen ja osallisuuden näkökulmasta, sillä kansalaisjärjestötoimijat tuovat esille edustamansa tahon tietoja, kokemuksia ja näkemyksiä kuntalaisten hyvinvoinnista ja palveluista.

Järjestöt osallistuvat hyvinvointikertomusten ja vuosittaisten raporttien valmisteluun:

- Tuomalla esille ja/tai tuottamalla omaan kokemukseensa, asiantuntijuuteensa ja alaansa liittyvää hyvinvointitietoa, josta ainakin osa voidaan kytkeä hyvinvointikertomuksiin tai vuosittaisiin hyvinvointiraportteihin.
- Tulkitsemalla hyvinvointitietoa edustamansa tahon näkökulmasta.
- Pohtimalla, mitä niiden edustamat tahot voivat tehdä tukeakseen kertomukseen kirjattujen hyvinvointitavoitteiden saavuttamista.
- Suunnittelemalla oman organisaationsa toiminnan sellaiseksi, että se tukee tavoitteiden saavuttamista.

Lisäksi järjestöt:

- Arvioivat tehtyjä toimenpiteitä ja tavoitteiden saavuttamista (sekä oman organisaationsa sisällä että osana kaikkien toimijoiden yhteistyötä).
- Tiedottavat omia yhteistyökumppaneitaan hyvinvointikertomustyöstä ja kuntalaisten hyvinvoinnista.
- Antavat kuntalaispalautetta hyvinvointiryhmälle > Vahvistavat siten kuntalaisten osallisuutta kunnan hyvinvointityössä.

Lopuksi

Hyvinvointihytinä tyypiselle toiminnalle on toivottu jatkuvuutta, sillä foorumitoiminta on hyvä keino edistää kunta-järjestöyhteistyötä käytännön tasolla ja vahvistaa paikallisen tiedon ja osaamisen kehittymistä. Kuntoutussäätiön ulkoisen arviointihaastattelun palautteissa hytinä-foorumeita kuvataan myllyksi uudelle ajattelutavalle, jossa kuntalaisten osallisuutta halutaan vahvistaa. Järjestöjen osallisuus hyvinvointikertomustyöskentelyyn (suunnittelu, arviointi, palaute) on kuitenkin jäänyt odotettua vähäisemmäksi. Muutamissa kunnissa on jo kuitenkin nimetty valmisteleviin hyvinvointiryhmiin järjestöedustajia, jotka toimivat hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka järjestötoimijoita voi osallistaa hyvinvointisuunnittelutyöhön. Tämäntyyppiset esimerkit rohkaisevat myös muita kuntia kehittämään kuntatasoista hyvinvointisuunnittelutyötä.

Ville Elonheimo

Sillan kaari – järjestöjen ja julkisen yhteiset toimitilat

Maahanmuuttajatyön keskus Silta toimi keväästä 2013 kevääseen 2017 kolmen järjestön, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen, Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys JoMonin ja Suomen Pakolaisavun (Kasvokain Itä-Suomi) sekä Joensuun kaupungin yhteisenä toimitilana maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyössä.

Taustaa

Kun JAKE-hankkeen monikulttuurisuustyö vuoden 2013 alussa alkoi, oli yhtä aikaa olemassa konkreettinen tarve toimitiloista, luottamusta luonut yhteistyökokemus ja strateginen näkemys siitä, että yhteisillä toimitiloilla saavutettaisiin hyötyä ja helppoutta monenlaisten maahanmuuttajien osallisuudessa, toiminnassa ja palveluissa.

Kolmella Joensuussa tai Pohjois-Karjalassa monikulttuurisuustyötä tekevällä järjestöllä oli syksyllä 2012 edessään muutto tilavampiin tiloihin. Samaan aikaan Joensuun kaupunki oli päättänyt kehittää maahanmuuttajien palvelut omaksi konsernihallinnon osaseksi, jolle kaupunki etsi tiloja.

Aloituspäivä 2013

Vuokrasopimukset olivat ainoa kirjallinen sopimus. Suullisesti sovittiin yhteisestä työyhteisön ylläpidosta ja siitä, että käytännön pienistä kustannuksista pystytään sopimaan. Joensuun kaupungin toiminta vaati työhuoneita enemmän kuin järjestöjen, joten järjestöille

tuli paljolti avokonttoritilaa. Kokoushuone oli yhteisessä käytössä. Sillalle tehtiin yhteiset esittelydiat sekä päätettiin yhteinen logo ja yhtenäisesti käytettävä nimi: Maahanmuuttajatyön keskus Silta.

Sillan vastaanotto luotiin monikieliseksi, kun Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ylläpitämän Maahanmuuttajien neuvontapisteen koto-valmentajat olivat aulavastaanottajina. Suomen ja englannin lisäksi kielet olivat aluksi venäjä, somali ja thai, myöhemmin myös arabia. Joensuun maahanmuuttajat käsitettiin yhteisinä asiakkaina. Ryhmiä Sillalla kokoontui monta viikossa, muun muassa JoMonin kieli- ja harrastusryhmiä ja Pakolaisavun vertaisryhmiä.

Kehitys vuonna 2014

Vuonna 2014 erityisesti maahanmuuttajien neuvonnan työnjakoa piti tarkentaa kaupungin vahvemman työpanoksen vuoksi. Kaupungin erityisrooliksi määriteltiin kotoutumisen alkuhaastattelut ja siihen liittyvät asiat ja asiakkaat. Tässä vaiheessa koto-valmentajien työstä tehtiin sopimus kaupungin kanssa aulavastaanoton, asiantuntijavun ja asioimisen kieliapuna ja vertaistukena.

Asiakkaat löysivät hyvin Siltaan. Oli yksi ovi jonne tulla, asiassa kuin asiassa. Sillassa sitten selvitettiin, kuka työntekijöistä hoitaa asian.

Sillan yhteisiä käytäntöjä ja pelisääntöjä kerättiin *Sillan käsikirjaksi*. Sillan käsikirjan kokoaminen ja viikkopalaverien vetäminen oli JAKE-hankkeen monikulttuurisen järjestötoiminnan kehittäjän töitä. Kevään 2014 aikana kerättiin myös yhteinen toimintakertomus vuodelta 2013.

Työyhteisö vuonna 2015

Vuotta 2015 hallitsi yhteisen työyhteisön asiat. Järjestöjen ja kaupungin työntekijät saivat tukea toisiltaan. Keskeinen tavoite yhteisestä ammatillisesta työntekijäjoukosta toimi tässä vaiheessa hyvin. Yhteisen toiminnan takia asioita jaettiin, muistaen kuitenkin luottamuksellisten asiakassuhteiden rajat. Enemmän asioita hoidettiin niin päin, että järjestön asiakkaan asiaan saatiin kaupungilta lisätietoa. Löysimme myös tavan puhua niin, että asioita voitiin kysyä nimettömästi tunnustellen.

Kaari kääntyy vuonna 2016

Vuonna 2016 järjestöjen työntekijämäärä pieneni samalla kun kaupungin työntekijämäärä suureni. Arjen toiminnallisia ratkaisuja alettiin tehdä enemmän julkisen palvelun näkökulmasta, kun järjestöt painottivat

joensuulaisten osallistumista ja oleskelua. Ryhmätoiminnoista oli jouduttu luopumaan jo vuoden 2015 lopulla.

Vähitellen painotuksista johtuvat ongelmat onnistuttiin määrittelemään. Päädyttiin lopulta siihen, että sekä julkisen että järjestöjen toiminta onnistuisi helpommin ollessaan erillään. Kaupungin maahanmuuttajapalvelut alkoi etsiä uusia tiloja.

Ero vuonna 2017

Kevään mittaan sovittiin siitä, että kokoonnutaan säännöllisesti keskustelemaan yhteisistä Joensuun maahanmuuttajien asioista. Kun kaupungin muutto uuteen osoitteeseen tapahtui maaliskuun lopussa, niin jo kesäkuussa pidettiin ensimmäinen yhteinen kehittämispäivä. Järjestöjen uuden eli vanhan tilan nimeksi tuli Yhteisötila Aava. Joensuun kaupunki ja mainitut järjestöt ovat vuoden 2017 aikana etsimässä uusia yhteistyön tapoja.

Kunta-järjestöyhteistyötä kehittämään ja tiivistämään on hankeessa tuotettu myös **Järjestöyhteistyön ohje**, joka on yksi JAKE-hanketoimintojen levittämisen ja juurruttamiskärjistä. Järjestöyhteistyön ohjeesta sivulla 52.

s. 52

KANSALAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Tuomo Eronen

Kylä-JAKEn tavoitteet ja toiminta

Kylä- ja asukasyhdistystoiminta kattaa koko maakunnan (myös kaupungit), ja saavuttaa siten suurten taajamien keskustoja lukuun ottamatta valtaosan Pohjois-Karjalan väestöstä. Asukaspohjainen kylätoiminta on luonteeltaan aidosti yhteisöllistä vapaaehtoistoimintaa, joka perustuu vahvaan paikallisidentiteettiin.

Kylien järjestö rakenne on melko ohutta verrattuna vanhoihin järjestöihin, ja noin kolmasosa kylistä toimii edelleen rekisteröitymättöminä kylätoimikuntina. Kylien toiminta on erittäin monimuotoista ja perustuu yleensä kylän eri yhdistysten yhteistoimintaan. Suurin osa

kylistä sijaitsee ydinmaaseudulla tai harvaan asutulla maaseudulla, missä demografiset tekijät ja palveluiden saavutettavuus tuovat omat haasteensa toimintaan. Sijainnista, elinkeinotoiminnasta ja toimintahistoriasta johtuva kylien monimuotoisuus ohjaa yhtenäisten kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

JAKE-hanke on ollut Pohjois-Karjalan kylätoiminnalle erittäin tärkeä, sillä aiemmat hyvinvointiteemaiset kehittämistoimenpiteet eivät ole käytännössä ulottuneet lainkaan maaseudulle ja paikallisyhteisöihin. Hankkeessa kehittämistoimintaa on voitu toteuttaa tiiminä

ja osallistua merkittävästi aiempaa paremmin erilaisiin alueellisiin kehittämistoimenpiteisiin.

JAKE-hankkeen lähtökohtaiset tavoitteet olivat kylien tukeminen paikallisessa hyvinvointityössä, viestinnän tehostaminen ja maaseudunkehittäjäverkoston (järjestöjen) yhteistyön vahvistaminen. Selvä laajempi tavoite oli myös Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntien maaseutuverkostojen aktivointi ja yhteistyön vahvistaminen.

Perusideana Kylä-JAKEssa on ollut päästä mahdollisimman hyvään vuoropuheluun paikallisyhteisöjen kanssa (kylähaastattelut, kuntatilaisuudet, kehittämisfooromit). Hankkeen aikana toimenpiteet tarkentuivat, ja viestintään, hyvinvointitiedon keräämiseen ja verkostoyhteistyöhön liittyvät asiat nousivat keskeiseen rooliin.

Kylätoiminnalla on ollut perinteisesti vahvaa kumppanuutta kuntien kanssa; tämä liittyy paikalliskehittämiseen, hankkeisiin, hyvinvointityöhön, tapahtumiin, kuntamarkkinointiin, ympäristönhoitoon, viestintään ja jopa lähipalveluihin. Kunnat ovat kutsuneet jo pitkään kylätoimijoita eri muodoin toteutettuihin yhteistyöfoorumeihin, minkä vuoksi JAKE-hankkeen osallisuutta ja kumppanuustoimintaa kehittävät hyvinvointifoorumit ja muut paikallista yhteistyötä edistäneet toimenpiteet ovat sopineet erittäin hyvin myös kylätoimijoille.

Kylä-JAKEn saavuttamat tärkeimmät tulokset ovat:

1. Kylien ja niiden yhdistysten hyvinvointitoimintaa koskevan tiedon tarkentuminen ja kokoaminen yhteen tietokantaan (Kylätietoalusta); hanke on vahvistanut kylätoiminnan rakenteita ja edellytyksiä osallistua hyvinvointityöhön sekä auttanut erilaisten paikallistoimintaan liittyvien hyvinvointikäsitteiden jäsentämisessä ja uusien toimenpiteiden suunnittelussa.
2. Paikallistoimijoille tarjotun viestinnän (hyvinvointiasiat, järjestötöiminta, tapahtumat ym.) tehostuminen (Kylätieto ja some-viestintä).
3. Parantunut vuorovaikutus kylien kanssa ja kylien osallisuuden lisääntyminen (näkyvyys, uudet toimintatavat, kuntayhteistyö).
4. Pohjois-Karjalan Kylät ry:n (kylätoimijoiden yleensä) aktiivinen osallistuminen JAKE-hankkeen maakunnallisiin toimenpiteisiin.
5. Pohjois-Karjalan maaseutuverkoston syventynyt yhteistyö sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä; kehittämis-toimien parempi koordinaatio.
6. Pohjois-Karjalan maaseutuverkoston tietoisuus maakunnan järjestöyhteistyöstä ja sen tavoitteista (mm. JANEn toiminta, Yhdistyshuoltamo, Yhdistysohjelma).
7. Itä-Suomen muiden maakuntien maaseudunkehittäjäverkostojen aktivointi.

Tanja Airaksinen ja Tuomo Eronen

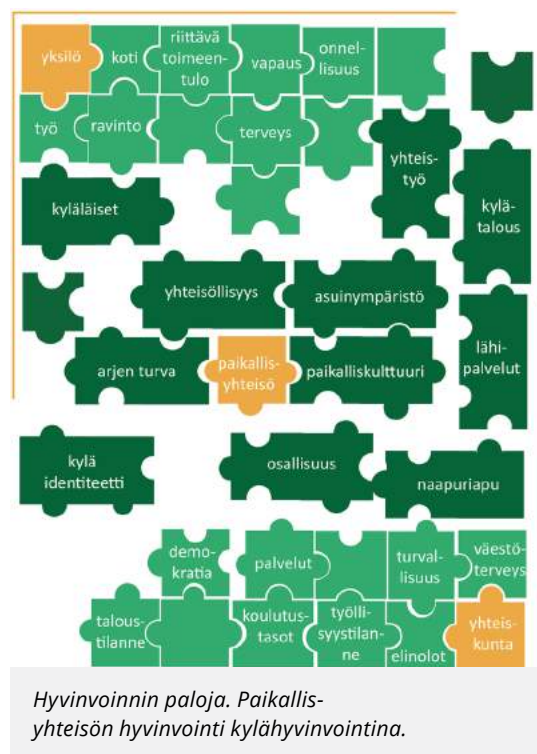
Kylähyvinvointi – mistä se koostuu ja miten sitä on edistetty

Kylä-JAKE-hankeosiossa keskeisenä tehtävänä on ollut vahvistaa kylien toimintaedellytyksiä oman yhteisön hyvinvointityössä. Tavoitteena oli jäsentää kylien ja paikkalisyyhteisöjen hyvin monipuolista toimintaa ja arvioida sen hyvinvointiulottuvuuksia. Perimmäisenä tavoitteena on ollut löytää paikallistoiminnasta sellaisia toimintamuotoja, joiden kehittämällä saadaan aidosti lisättyä asukkaiden hyvinvointia, arjen turvaa ja välillisesti myös osallisuutta.

Kylähyvinvointi oli hankkeen alussa määrittelemätön käsite, siksi sen arviointiin panostettiin vahvasti hankkeen alkuvaiheessa. Hankkeessa tuotettiin kylähyvinvointia käsittelevä *Kylähyvinvointi – Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty?* -raportti, joka julkistettiin Kontiolahden Kunnasniemellä järjestetyssä kylähyvinvointiseminaarissa syksyllä 2014.

Raportissa kylähyvinvointi määriteltiin yksilöiden hyvinvoinnin ja yhteiskunnan hyvinvoinnin välimaastoon jääväksi yhteisön hyvinvoinniksi. Tätä hyvinvoinnin kolmiportaista jaottelua ja hyvinvointiin liittyviä paloja on esitelty oheisessa palapeli-kuviossa. Lyhyesti määritellen kylähyvinvointi on paikkaperusteista yhteisön hyvinvointia.

Paikkalisyyhteisön hyvinvointi on sitä, että jokainen yksilönä voi hyvin, mutta myös sitä, että kaikki yhteisön

jäsenet kokevat voivansa hyvin yhdessä. Kylähyvinvointi on yksilöistä koostuvan yhteisön hyvinvointia, jota voidaan tukea eri toimijoitten yhteistyön kautta. Asukkaiden lisäksi kylien hyvinvointia voivat siis tukea niin järjestöt ja yhdistykset kuin viranomaistoimijat.

Kylähyvinvointiraportissa hahmoteltiin kylähyvinvoinnin teemoja ja sisältöjä. Kylähyvinvoinnin osia ovat esimerkiksi yhteisöllisyys, osallisuus, kyläturvallisuus, toimivat lähipalvelut, kylätoiminta, terveyden edistäminen,

toimiva kylätalo, kylätalous, kylän kulttuuritapahtumat ja viihtyisä kyläympäristö. Jokaisen teeman alla esitellään joukko Suomessa aiemmin toteutettuja teemaan liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Raporttia täydensi vielä verkkojulkaisu, johon koottiin noin 200 hanketta tai toimijaa kylähyvinvoinnin kentältä eri puolilta Suomea. Hankkeita ja toimijoita -osion tarkoitus on puolestaan kuvata kylähyvinvoinnin laajaa toimijajoukkoa sekä toteutettuja hankkeita, joista muut toimijat voivat ottaa mallia. Kylähyvinvointiraportin onkin tarkoitus toimia esimerkkinä ja inspiraationa kyläkehittäjille, kylätoimijoille ja muille aiheesta kiinnostuneille tahoille.

Kylä-JAKEn toinen keskeinen toimenpide, Kylätieto Pohjois-Karjala -verkkopalvelun kehittäminen, liittyy suoraan kylähyvinvoinnin edistämiseen, sillä tietokantaan on koottu eri lähteistä paikallisyhteisöjen hyvinvointitietoa (kylähaastattelut, tietokyselyt ym. lähteet). Myös muun muassa kyläturvallisuuden ja

Semppi-terveystoiminnan⁶ saralla tehty yhteistyö ovat vieneet eteenpäin laaja-alaisesti kylien hyvinvointia ja arjen turvaa.

Tulevaisuudessa yksi tärkeä kehittämistoimi olisi kylien vapaaehtoistoiminnan tukemiseen panostaminen. Nykyisellään monet vapaaehtoistehtävät jäävät liian harvojen harteille.

Lisäksi kylähyvinvoinnin edistäminen edellyttää merkittäviä kehittämisresursseja erityisesti paikallisten hyvinvointipalveluiden osalta. Samalla tarvitaan vahvaa yhteistyötä julkisia sote-palveluita tuottavien organisaatioiden kanssa (Siun Sote ja jatkossa maakunta). Tämä edellyttää myös panostamista kylätaloihin, tietoverkkoihin, kalustoon ja toimijoiden koulutukseen.

Lähde: Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi. Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Hankkeita ja toimijoita. JAKE-hanke.

Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi – Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Toimintamalleja.

⁶ Semppi-terveystoiminnasta sivuilla 45–47.

Tanja Airaksinen

Järjestöt ja turvallisuustyö

Joensuun kaupunki päivitti kaupungin turvallisuussuunnitelmaa talven 2015 aikana. Järjestöt ja yhdistykset oli kutsuttu mukaan turvallisuustyöhön omalla panoksellaan. Järjestöt miettivät osaltaan, mihin riskitekijöihin ja millä toimenpiteillä ne voivat vaikuttaa. Teemoja ja toimenpiteitä, joita järjestöt voisivat olla toteuttamassa kaupungin ja muiden viranomaisten ohella, nousi hyvin keskusteluun. Monet järjestöt tekevät koko ajan joko suoraan tai välillisesti turvallisuutta edistävää työtä. Järjestöjen rooleista yleisesti esiin nousivat muun muassa ennaltaehkäisy, koulutukset, viestintä, tiedontuottaminen, neuvonta ja asiantuntijuus.

Päivitetty kaupungin turvallisuussuunnitelma pitää nyt sisällään kattavamman kuvauksen järjestöjen panoksesta turvallisuustyössä sekä erillisen liitteen, johon kukin yhdistys on kirjannut omat teemat ja toimenpiteet, joihin turvallisuustyössä vaikuttaa. Kaikkiaan 16 yhdistystä teki kirjauksen taulukkoon. Järjestöjen osuuk-sia koostettiin JAKE-hankkeen koollekutsumissa työpa-joissa, joissa mukana oli aina myös kaupungin edustaja.

Kyläturvallisuus – kyläturva-suunnitelman pohja ja pelastusryhmä-toimintaan aktivointi

Kansalaislähtöinen arjen turvan parantaminen ja varautuminen ovat nousseet hankevuosina monessa yhteydessä esille. Myös kyläyhteisöt ovat alkaneet kiinnittää

Kyläturvallisuus ja pelastusryhmätoiminta.

huomiota turvallisuuskäyttöön omalla alueellaan. Hyvinvointiyhteistyön merkeissä Kylä-JAKE-hankeosio on ollut mukana kyliin kohdistuneissa turvallisuustoismissa. Yhtenä toimena on koostettu kyläturvallisuussuunnitelman pohja paikallisyhteisöjen käyttöön ja arjen turvan työkaluksi.

Kyläturvallisuussuunnitelmapohja koottiin yhteistyössä Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen, Pohjois-Karjalan pelastusalan liiton ja Maaseudun Sivistysliiton Itä-Suomen aluejärjestön toteuttaman Turvaa maaseudulle -hankkeen kanssa. Asiantuntija-apua saatiin lisäksi muun muassa Liikenneturvasta.

Turvatiedot koostettuaan kylillä on mahdollisuus saada oman kylän turvallisuustiedot näkyville kylät.fi -sivulle omaan kyläkorttiin. Aktivointia ja tiedotustyötä turvallisuuden parissa sekä pelastusryhmätoimintaan liittyen on jatkettu koko hankkeen ajan, muun muassa kyläkierosten merkeissä.

Tiina Vlasoff

Terveys-JAKE – terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Semppi-terveyspisteet

Ensimmäiset omahoitoa tukevat itsehoitopisteet alkoivat toimia vuodesta 2006 Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen hallinnoimana. Vuonna 2014 ne muuttuivat Semppi-terveyspisteiksi, ja Semppi-toiminnalle tehtiin omat verkkosivut.

Terveys-JAKE vastasi uudistustyön koordinoinnista, ensimmäisten pilottipisteiden hankinnasta ja Semppi-terveyspisteiden lanseeraamisesta tiedottein ja tiedotustilaisuuksin, sekä pistevastaavien oman materiaalipankin rakentamisesta Kansanterveyden keskuksen verkkosivuille. Toiminnasta vastasivat yhteistyökumppaneina Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä ja Kansanterveyden keskus hankkeineen. Semppi-tapahtumakoulutuksia testattiin muutamilla paikkakunnilla.

Semppi-terveyspisteelle myönnettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen valtakunnallinen vuoden 2015 Innopalkinto. Semppi täytti hakijoista parhaiten arviointikriteerit, joissa arvioitiin palvelun tai toimintatavan toteutumista arjessa, tavoiteltuja hyvinvointi- ja terveys-hyötyjä ja näyttöjä tuloksellisuudesta sekä toimintamallin selkeyttä, käyttötarkoitusta ja siirrettävyyttä.

Semppipisteitä rakennettiin maakuntaan yhteensä 34.

Semppi-terveyspisteelle myönnettiin vuoden 2015 Innopalkinto.

Vuoden 2015 lopussa järjestettiin kilpailu, jossa etsittiin Sempeille uusia ja mielenkiintoisia paikkoja. Kilpailuun ehdotettiin yhteensä 17 paikkaa Pohjois-Karjalasta. Kilpailun voittajaksi valittiin Joensuun Areena.

Semppi-terveyspiste on kaikille avoin, maksuton terveyspiste, jossa on tutkittua tietoa terveydestä sekä vinkkejä oman terveydentilan ja elämäntapojen arviointiin ja elintapamuutoksen tekemiseen.

Senttisavotta-kampanja 2014

Terveysviestinnässä Senttisavotta-kampanja toteutettiin yhdessä Pohjois-Karjalan Marttojen ja Yle Pohjois-Karjalan kanssa. Kampanjan pääteemoja olivat yhdessä liikuminen sekä kampanjavuoden alussa julkaistut uudet kansalliset ravitsemussuositukset. Marttojen lähiliikuntatapahtumilla, ketjukoulutuksilla, luennoilla ja päätöstapahtumalla tavoitettiin noin 1200 henkilöä. Kolmen kuukauden aikana Yle Pohjois-Karjala julkaisi viikoittain terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä artikkeleita ja haastatteluita. Senttisavotan verkkosivuilla kävi yli 3000 henkilöä, joista lähes puolet vieraili myöhemminkin. Senttisavotan hittituote oli oma tarttuva biisi ja musiikkivideo, joita katsottiin YouTubessa yli 4200 kertaa.

Semppisavotta-kampanja 2015

Semppisavotassa järjestettiin 12 tapahtumaa eri puolilla maakuntaa, tehtiin yli tuhat terveystarkastusta ja jaettiin 700 Ei tekosytä -lenkkiliiviä. Kampanjan tavoitteena

oli herättää väestö miettimään arkisia terveyspäätöksiä sekä samalla markkinoida Semppi-terveyspistettä. Kampanjassa erityisen onnistuneita olivat kaupoissa ja huoltamoilla tehdyt terveystarkastukset, joiden kautta tavoitettiin usein terveystietien ulkopuolelle jäävää väestöä. Semppisavotan Facebook-sivujen arkiset terveysvinkit ja muistutukset otettiin positiivisesti vastaan. Kampanjan toteutuksesta vastasivat Kansanterveyden keskus, Pohjois-Karjalan Sydämpiiri, Pohjois-Karjalan Martat, Pohjois-Karjalan Kylät, Liikenneturva ja Terveempi Itä-Suomi -hanke.

Startti-kampanja 2016

Terveyttä edistävä Startti-kampanja kutsui pohjoiskarjalaisia ideoimaan mielenkiintoisia, innostavia, kokeilevia, jo hyväksi havaittuja, liikuttavia tai ihan vain huikeita tapahtumia maakuntaan. Tapahtumaideoita otettiin vastaan maaliskuun ajan, ja viisi parasta ehdotusta voitti tapahtuman toteuttamiseen tuhat euroa. Voittaneiden

tuli järjestää tapahtumat toukokuun aikana.

Kampanjassa haettiin ennen kaikkea kehoa, mieltä ja lähiympäristöä innostavia ja aktivoivia tapahtumia. Tapahtumaideoita saatiin kaveriporukoilta, liikuntaseuroilta, työporukoilta ja kouluilta.

Terveyttä edistäviä tapahtumaideoita saapui yhteensä 37, joista palkittiin ikäihmisille suunnattu Mieli virkeeks, keho ketteräks -tapahtuma Tohmajärvellä, lapsille ja nuorille suunnattu Matalan kynnyksen futistapahtuma ja Ipanareivit Vieraalla Planeetalla sekä kaikille suunnatut tapahtumat Kotisoittajat torille ja Get Into Rugby Joensuussa.

Terveysturinat 2015–2017

Terveysturinat oli pohjoiskarjalaisten kansanterveysjärjestöjen yhteinen hyvän mielen terveyskiertue. Terveys-JAKE vastasi Terveysturina-brändin luomisesta ja osallistui tapahtumien tiedottamiseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen yhteistyössä järjestökumppaneiden kanssa.

Turinoissa tuotiin esille Sempki-terveyspisteiden yhdeksän teemaa: ravitsemus, liikunta, painonhallinta, verenpaine, päihteet, savuttomuus, mielen hyvinvointi, uni ja seksuaaliterveys. Tapahtuman ideana oli turinoida ihmisten kanssa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä. Ihmisillä oli myös mahdollisuus mittauttaa terveysarvoja.

Turinoita pidettiin erilaisissa kaupoissa, huoltoasemilla, toreilla, katsastuskonttorilla ja kunnantalolla, ja niitä järjestettiin hankekautena yhteensä yhdeksän Pohjois-Karjalassa. Terveysturinoihin osallistujia oli noin 800 henkilöä.

Ville Elonheimo

Moni-JAKE – maahanmuuttajien ääni

Poimintoja Moni-JAKEn matkan varrelta.

Mielenosoitus. Kesäkuussa 2016 kuusikymmentä irakilaista turvapaikanhakijaa halusi kertoa julkisesti, miksi Irak ei ole turvallinen maa ja että ihmisillä on oikeus elää. Mielenosoituksen järjestelyissä ohjeistettiin ja neuvottiin yhteyshenkilö Mustafa Kamilille, kuinka ilmoitus jätetään poliisille. Joensuun Right to Live keräsi noin sata mielenosoittajaa, joista yli puolet oli turvapaikanhakijoita ja muut kantasuomalaisia.

Julkinen puhe. Kristalliyön kulkueessa marras-kuussa 2016 nuori afganistanilaisnainen tuli kysymään paperille kirjoitetun puheen kanssa, voisiko jossakin puhua Afganistanin tilanteesta. Muokkasimme yhdessä puheen sujuvammalle suomen kielelle. Masomeh Nazari puhumassa Joensuun torilla.

Vaalit. Järjestimme yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa eduskuntavaalien alla vaalitapahtumia. Joensuun vaalipaneelissa maaliskuussa 2015 oli kaksi maahanmuuttajataustaista ehdokasta. Ehdokas Ali Girayta tulivat kuuntelemaan myös hänen vanhempansa.

s. 54

Vapaaehtoistoiminnan verkosto on myös osa kansalaistoiminnan kehittämistä ja yksi JAKE-hanketoimintojen levittämis- ja juurruttamiskärjistä. Vapaaehtoistoiminnan verkostosta sivulla 54.

2. HANKETOIMIEN LEVITTÄMIS- JA JUURUTTAMISKÄRJET

Heidi Korpelainen ja Ville Elonheimo

Yhdistykset yhteistyössä: Yhdistyshuoltamo

Pohjois-Karjalan Yhdistyshuoltamo-sivusto julkaisiin vuoden 2017 tammikuussa maakunnan yhdistystoiminnan tueksi. Yhdistyshuoltamon tarkoituksena on, että maakunnan yhdistystoimijat löytävät toistensa tarjoamat palvelut oman yhdistystoimintansa virkistämiseen ja kehittämiseen helposti yhdestä paikasta, ja tämän myötä yhdistysten välinen yhteistyö tiivistyy ja lisääntyy.

Idea syntyi käytännön tarpeesta: pienet yhdistykset pohtivat, mistä voisi saada apua ja tukea yhdistystoimintaan? Meille JAKE-hankkeessa mukana oleville järjestöille oli muodostunut käsitys, että apua ja tukea on kyllä saatavissa, mutta se ei ole yhtenäisesti löydettävissä. Ryhdyttiin tuumasta toimeen.

Yhdistyshuoltamon ideointi ja kokoaminen aloitettiin JAKEn kehittämisverkostossa toimivien järjestöjen kesken jo syksyllä 2014. Suunnittelun pohjaksi pohjoiskarjalaisilta yhdistyksiltä myös kartoitettiin ulkopuolisen tuen tarpeita *JAKE-hankkeen järjestökyselyissä* vuosina 2014 ja 2016. Pohjoiskarjalaisten yhdistysten suurimmat tuen tarpeet liittyivät rahoitukseen, viestintään sekä yhteistyöhön yhtäältä kunnan ja toisaalta muiden yhdistysten kanssa.

Yhdistyshuoltamon tavoitteena on koota yhteen ja tarjota kaikille maakunnan alueen yhdistyksille tukipalveluita koulutukseen, tiedottamiseen, taloushallintoon, työllistämiseen sekä vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen ja hankevalmisteluun liittyen.

Yhdistyshuoltamo-sivuston sisältö rakentuu tilauksesta toteutettavista palveluista, yhdistyksiltä yhdistyksille-periaatteella.

Tarjolla on jo useampia kiinnostavia yhdistysten toisilleen tarjoamia tukipalveluita ja hyödyllisiä koulutuksia. Tilattavissa on muun muassa ohjeistusta maahanmuuttajien osallistamiseen, neuvoja Leader-hankerahoitukseen, apua tietokoneiden päivittämiseen sekä vinkkejä ja sisältöä pop up -tapahtumien järjestämiseen ja yhdistysbrändin hallintaan.

Yhdistystoimijat voivat etsiä tukea sivustolta ja ilmoittaa oman yhdistyksensä tarjoamia palveluita muiden toimijoiden löydettäväksi. Palvelun mukaan ilmoittaminen on yhdistyksille maksutonta ja se käy helposti verkkolomakkeella. Yhdistyshuoltamo on tarkoitettu kaikkien pohjoiskarjalaisten yhdistystoimijoiden hyödynnettäväksi. Hanke on tukenut yhdistyksiä muun muassa tarjoamalla työpajoja palvelujen tuotteistamisesta.

Yhdistyshuoltamo-sivuston on tuottanut JAKE-hanke. Yhdistyshuoltamon ilmeen, sivuston ulkoasun, sisällöntuotannon, päivittämisen, tiedottamisen ja markkinointimateriaalin tuottamisen sekä markkinoinnin lisäksi JAKE-hanke on osallistunut Yhdistyshuoltamon osalta valtakunnallisen Toimeksi.fi -järjestöalustan kehittämiseen. Yhdistyshuoltamo siirrettiin elokuussa 2017 osaksi uudistettua Jelli-järjestötietopalvelua, joka siirtyi Toimeksi.fi-verkostoon. JAKE-hanke on Yhdistyshuoltamon ylläpitäjä vuoden 2017 loppuun saakka. Sivusto vaatii hankkeen jälkeen resursseja muun muassa ylläpitoon, markkinointiin sekä kehittämiseen. Yhdistyshuoltamon tulevaisuus edellyttää vielä neuvotteluita jatkovastuun ottamisesta.

www.jelli.fi/yhdistyshuoltamo

Lähteet: Eronen, T. ja Korpelainen, H. (toim.) 2016. Pohjois-Karjalan järjestökysely 2016. JAKE-hanke.

JAKE-hankkeen järjestökysely Pohjois-Karjalan alueelle 2014. JAKE-hanke.

Kunnat ja yhdistykset yhdessä: Järjestöyhteistyön ohje

Tausta

Järjestö-kuntayhteistyön kehittäminen oli yksi keskeisistä tavoitteista JAKE-hankkeessa. *Pohjois-Karjalan järjestökysely 2016* sekä *Yhdistys- ja kuntakumppanuus kansanterveysyhdistyksillä Pohjois-Karjalassa 2015* -raportti toivat esille kehitystarpeita järjestöjen ja kunnan yhteistyön tiivistämiseen ja yhteistoiminnan periaatteiden määrittämiseen. Järjestöt toivoivat kunnalta yhdyshenkilön nimeämistä, mahdollisuutta osallistua yhteiseen päätöksentekoon ja järjestö-kuntayhteistyöhön selkeitä yhteistyön pelisääntöjä ja toimintatapoja.

Pohjois-Karjalassa järjestöjen välillä on eroja kuntasuhteissa. Palveluja tuottavilla järjestöillä on vahvempi ja aktiivisempi suhde kuntaan kuin niillä järjestöillä, joiden yhteistyömuotoihin on kuulunut vain vuosittaisen pienen järjestöavustuksen hakeminen kunnalta ja muutoinkin vähänlainen keskusteluyhteys kuntaan.

Ohjeen sisältö

JAKE-hanke lähti kehittämään järjestöjen tarpeiden pohjalta pilottikuntien ja järjestöjen kanssa ohjetta, joka kokoa järjestö-kuntayhteistyön periaatteet yksiin kansiin. **Järjestöyhteistyön ohje sisältää** kuntalain, kuntakohtaiset kuvaukset kuntastrategiasta, foorumitoiminnasta, järjestöyhdyshenkilöistä, kumppanuussopimuksista, avustuksista, käytettävistä toimitiloista sekä maininnan järjestöjen osallisuudesta hyvinvointityöhön, tapahtumavuosikellon, tiedottamisen toteutumisen ja yhteystiedot.

Järjestöyhteistyön ohje on erinomainen työkalu järjestö-kuntayhteistyön tiivistämiseen. Sen tarkoituksena on perehdyttää ja auttaa ymmärtämään yhdistyksissä ja kunnassa toimivien henkilöiden käsitystä siitä, mitkä ovat oman kunnan ja järjestöjen väliset pelisäännöt ja toimintatavat. Lisäksi selkeästi kirjatut toimintaperiaatteet helpottavat molemminpuolista kommunikointia.

Nostoja järjestöyhteistyön ohjeesta

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä kuntastrategiat muuttuvat, ja tässä vaiheessa on tärkeää järjestöjen näkökulmasta kirjata ylös, miten järjestöt otetaan huomioon toimijoina, ja miten kuntalaisten osallisuus sekä kuuleminen näkyvät uudessa kuntastrategiassa. Järjestöyhteistyön ohjeeseen kirjataan, miten järjestöjä

osallistetaan kunnan hyvinvointisuunnitteluun ja sen toteutumisen arviointiin. Tällä varmistetaan järjestökentän näkemys vuosittaisissa hyvinvointitoimenpiteissä.

Foorumitoiminnan tarkoituksena on lisätä kunnan ja järjestöjen välistä säännöllistä vuoropuhelua. Yhteiset tilaisuudet antavat myös mahdollisuuden järjestöille ja kunnalle tiivistää keskinäistä yhteistyötään. Ne voivat olla paikkoja, joissa verkostoidutaan, luodaan uusia kumppanuuksia ja kuullaan järjestörahoituksista.

Järjestöjen näkökulmasta kunnan järjestöyhteyshenkilö ja yhden luukun periaatteella toimiva palvelumalli tekevät asioinnin kunnassa nykyistä sujuvammaksi.

Järjestöyhteyshenkilö on se, joka osaa neuvoa ja ohjeistaa järjestöjä muun muassa avustusten hakuajoista ja järjestötilojen löytämisessä sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista päätöksentekoon.

Tapahtumavuosikello toimii yhteistyön välineenä, ja siihen on laitettu vuosittain säännöllisesti toistuvat tilaisuudet, joissa kunta kutsuu järjestöjä koolle. Vuosikelloon voidaan merkitä tilaisuuksien lisäksi muun muassa järjestöjä koskevat avustusten hakuajat ja lakisääteisten neuvostojen kokoontumiset. Vuosikello helpottaa järjestöjä löytämään heitä itseään kiinnostavia tilaisuuksia. Järjestöjen ja kuntien yksittäiset tapahtumat olisi hyvä olla esillä Jelli-järjestötietopalvelusivuston yhdistykset ja kunnat -osiossa: www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/yhdistykset-ja-kunnat/

Järjestöjen ja kuntien yhteiset tilaisuudet mahdollistavat yhteistyön tiivistämisen, verkostoitumisen ja uusien kumppanuuksien luomisen.

Kansalaistoiminnan kehittäminen: Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkosto

Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston toiminta käynnistyi vuonna 2014. Toiminta käynnistyi JAKE-hankkeen kehittämistyöhön liittyvänä vapaaehtoistoiminnan teematyöryhmänä, joka toimi hankkeen muiden Kuntoutussäätiön fasilitoimien teemaryhmien rinnalla. Vuoden 2016 alusta verkosto jatkoi alueellisena vapaaehtoistoiminnan verkostona. Verkosto perustettiin vapaaehtoistointaa tarjoavien tahojen yhteistyön tiivistämiseksi. JAKE-hankkeen vapaaehtoistoiminnan kehittäjä toimi Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston sihteerinä, koollekutsujana ja koordinoijana osallistuen toimintojen ja tilaisuuksien valmisteluun, suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä toimijoiden kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan verkosto on avoin verkosto, jossa on mukana henkilöitä eri yhdistyksistä – painottuen sosiaali- ja terveysalaan – Siun Soten ikäihmisten vapaaehtoistoinnasta sekä Joensuun evankelisluterilaisesta seurakuntayhtymästä. Vapaaehtoistoiminnan verkoston tavoitteena on vapaaehtoistoiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekeminen, uusien vapaaehtoisten mukaan saanti sekä yhteisten käytäntöjen, kuten koulutuksen ja vapaaehtoisten virkistämisen ja palkitsemisen lisääminen. Tärkeä osa verkostotyöskentelyä on myös toisiin tutustuminen sekä tiedon ja kokemusten vaihto.

Vapaaehtoistoiminnan verkoston tavoitteet ja keinot

määriteltiin yhdessä toiminnan alussa. Tämän lisäksi kartoitettiin verkoston osaaminen, roolit sekä toiminnan edellytykset ja esteet. Vapaaehtoistoiminnan verkostolle ja yleishyödyllisille vapaaehtoistointaa tarjoaville tahoille suunniteltiin Vapaaehtoistoiminta Pohjois-Karjalassa -logo. Logon tarkoituksena on saada yhteistä positiivista näkyvyyttä ja tunnettuutta Pohjois-Karjalassa tehtävälle monimuotoiselle vapaaehtoistoinnalle ja lisätä ihmisten tietoisuutta Pohjois-Karjalassa tehtävästä vapaaehtoistoinnasta. Vapaaehtoistoiminnan verkosto liittyi valtakunnalliseen Kansalaisareenan Valikkoverkostoon tavoitteena tiedon vaihto vapaaehtoistointaa kehittävien toimijoiden kanssa, vaikuttaminen sekä verkostoituminen valtakunnallisesti.

Vapaaehtoistoiminnan verkoston toiminta on koostunut verkoston säännöllisistä tapaamisista, erilaisista vapaaehtoistoiminnan tapahtumista ja tilaisuuksista, kuten Vapaaehtoisten päivästä (yhteistyössä Pohjois-Karjalan Järjestöasiain neuvottelukunnan kanssa), Kiitos-gaalasta vapaaehtoisille sekä oppilaitosinfoista. Verkostossa toimivat tahot järjestivät myös vapaaehtoistoiminnan yhteiskoulutuksia. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia on tehty näkyväksi muiden muassa Sinustako vapaaehtoinen -kortilla, vapaaehtoisten tarinoita kertovilla YouTube-videoilla sekä lehti- ja radiojutuilla. Yhdessä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen KAT-HY-toiminnan kanssa luotiin Vapaaehtoistoiminta

Pohjois-Karjalassa Facebook -ryhmä (393 jäsentä, syyskuu 2017), jossa toimittiin ylläpitäjänä. Ryhmässä voi tiedottaa tai kysyä vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista Joensuussa ja muualla Pohjois-Karjalassa. Vapaaehtoistoiminnan verkoston koordinoinnin lisäksi JAKE-hanke vastasi järjestötietopalvelu Jellin vapaaehtoistoiminnan sivustojen päivittämisestä sekä osallistui valtakunnallisen Toimeksi.fi -verkkopalvelun kehittämistoimintaan vapaaehtoistoiminnan sivujen osalta. Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston keskeisenä onnistumisena on ollut toimijoiden saattaminen yhteen ja yhteistyön tiivistäminen.

Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston toiminnan on suunniteltu jatkuvan JAKE-hankkeen jälkeen verkoston keskeisen toimijan koollekutsumana.

Vapaaehtoistehtävien esittelyä Itä-Suomen yliopiston hyvinvointiviikolla 2016.

Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan verkoston kokous.

Hanna Kääriäinen, Kari Hyvärinen, Ville Elonheimo ja Tanja Airaksinen

JAKE-hankkeen Itä-Suomi-yhteistyö

JAKE-hankkeen toiminta-alueena on ollut koko Itä-Suomi. Kehittämistoiminta keskittyi Pohjois-Karjalaan, mutta hankkeen alusta lähtien lähdettiin hakemaan ja rakentamaan vuoropuhelua itäsuomalaisten järjestötoimijoiden kanssa. JAKE-hankkeen keskeisinä järjestökumppaneina Pohjois- ja Etelä-Savossa olivat toimijat, joiden toimenkuvaan kuului järjestöyhteistyön ja -verkostojen kehittäminen sekä järjestöjen toimintaedellytysten mahdollistaminen. Itäsuomalaista järjestöyhteistyötä tehtiin hankkeen aikana muiden muassa Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistyksen, Tukipilarin, Vammel ry:n, Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturvan, Etelä-Savon sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tuki ry Esteryn, Savonlinnan Seudun Kolomosten, Pohjois-Savon kylät ry:n, Järvi-Suomen kylät ry:n, Yksi Elämä terveystalkoiden, Kuopion, Iisalmen, Mikkelin ja Savonlinnan monikulttuurisuustoimijoiden sekä SOSTEn aluetyön verkoston kanssa.

Keskeisinä toimintamuotoina Itä-Suomi-yhteistyössä oli vertailukehittäminen, hankkeen toimintamallien esittely järjestö- ja julkisen sektorin toimijoille, paikallisten järjestötoimijoiden kanssa järjestetyt tilaisuudet, foorumit ja työpajat sekä Pohjois-Karjalassa järjestettyjen koulutusten tarjoaminen yhdistystoimijoille koko Itä-Suomessa. Tämän lisäksi Pohjois-Savon järjestökysely toteutettiin yhteistyössä JAKE-hankkeen kanssa.

JAKE-hanke jatkoi itäsuomalaisen järjestöyhteistyön tiivistämistä ja vuoropuhelua sekä toi resursseja levittää Pohjois-Karjalassa kehitettyjä toimintamalleja niin Etelä- ja Pohjois-Savoon kuin valtakunnallisestikin.

Terveys-JAKEn Itä-Suomi-yhteistyö

Itä-Suomen alueella kansanterveysjärjestöjen yhteistyö tiivistyi kansanterveysjärjestöjen vertaiskehittämiseen. Itä-Suomen alueen asiantuntijoina olivat Savon sydämpiirin, Aivoliiton, Diabetesliiton, Hengitysliiton ja EHYT ry:n aluetyöntekijät. Yhteistyökumppaneita olivat myös alueen muut aktiivitoimijat. Tekemisen tavoitteena oli terveyskampanjan toteutus ja kunta-järjestöyhteistyön tiivistäminen sekä paikallisten yhdistysten tukeminen viestinnän oppaalla. Esimerkiksi Etelä-Savon sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tuki ry (Estery) tilasi oman 200 kappaleen painoksen *Viestintäoppaasta*, jolla haluttiin tukea paikallisyhdistyksiä vaikuttavan viestinnän toteuttamisessa.

Valtakunnallisen Yksi elämä terveystalkoot -hankkeen kanssa tavoiteltiin Itä-Suomen alueen Senttisavotta-kampanjan toteutusta Pohjois-Karjalan kokemusten pohjalta. Tästä kuitenkin luovuttiin ja päädyttiin suunnittelemaan Savo-Karjalan järjestötreffejä, mutta vähäisen ilmoittautumisen vuoksi päätettiin kohdistaa toimintaa eri kattojärjestöjen aluepäiviin.

Järjestö-kuntayhteistyön kehittämistoimia suunniteltiin yhteistyössä Vammel ry:n ja Varkauden kaupungin kanssa. Tavoitteeksi asetettiin Kick-off-seminaarin järjestäminen, jonka Varkauden kaupunki toteutti keväällä 2017. Itä-Suomen alueella ei kuitenkaan onnistuttu toteuttamaan prosessinomaisia kuntapilotteja kuten Pohjois-Karjalassa.

Kokonaisuutena JAKE-hankkeen Itä-Suomi-yhteistyötä on tehty rakentavalla vuoropuhelulla. Kehittämisen työkalupakissa ovat olleet Pohjois-Karjalan alueen pilottikokeilujen kokemukselliset havainnot ja valmiiden materiaalien hyödyntäminen. Kehittämiskohteena olleet asiakokonaisuudet ovat yleistettävissä eri maantieteellisillä alueilla, joten ei muuta kuin innovoimaan ja parastamaan!

Moni-JAKEn Itä-Suomi-yhteistyö

Monikulttuurisuusasioissa JAKE-hankkeessa tehtiin järjestöjen keskinäistä yhteistyötä. Erityisesti alueen monikulttuurikeskukset kehittivät yhteistyötään: ensin tapasimme toisiamme, tutustuimme toistemme toimintoihin ja toimintaympäristöihin. Tapaamiset syventyivät ajan-kohtaisiin maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyön aiheisiin.

Huippuvuosi oli 2016, jolloin pystyttiin erillisellä rahoituksella organisoimaan neljä kehittämisryhmää: neuvonta, suomen kieltä vahvistavat toiminnot, yrittäjyyden tukeminen, vapaaehtoistoiminta monikulttuurisuustyössä, ja niiden mukaan koko Suomen kattavia koulutuksia.

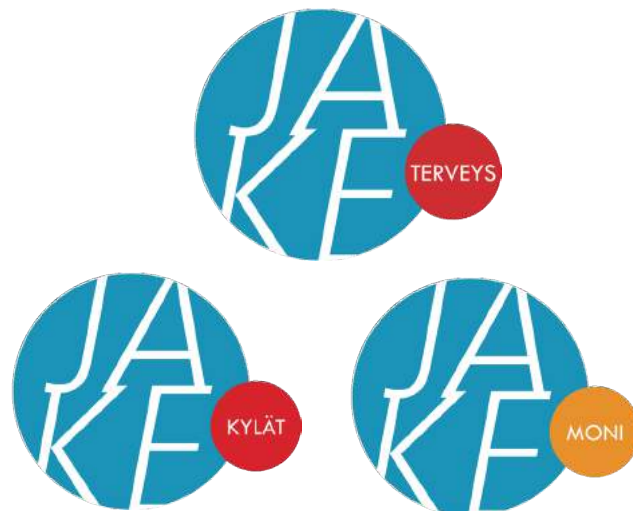
Verkosto laajeni Itä-Suomesta koko maan Suomen monikulttuurikeskukset ry:n perustamiseksi. Yhdistyksen jäsenkunta on edelleen Itä-Suomi-painotteista.

JAKE-hankkeessa on tehty myös paikkakuntaakohtaista työtä. Aluksi olemme käyneet tutustumassa Savonlinnan, Kuopion ja Mikkelin järjestöjen monikulttuurisuustoimintaan. Lisämessä on useamman kerran käyty verkostokokouksissa ja koulutuksia pitämässä. Työhön on kuulunut myös muun muassa Lieksan maahanmuuttajatoimijoiden tapaamiset, jotka ovat olleet muutaman kerran vuodessa kokoontuva järjestölähtöinen, mutta myös kunta- ja oppilaitostoimijoita kokoava verkosto.

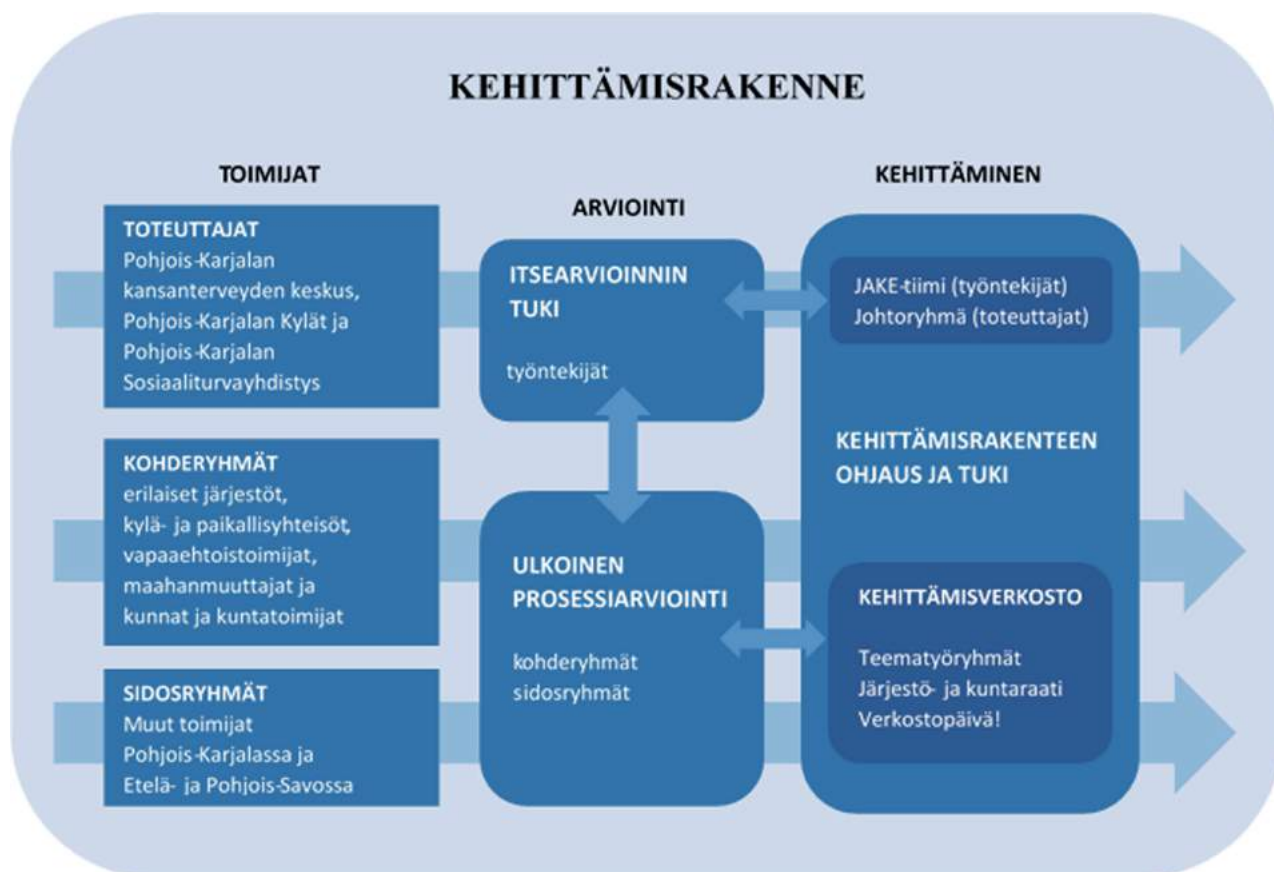
Lue lisää Moni-JAKEn Itä-Suomi-yhteistyöstä sivulta 26.

Kylä-JAKEn Itä-Suomi-yhteistyö

Maaseutu- ja kyläkehittämisen osalta JAKE-hankkeessa on tehty yhteistyötä sekä Pohjois-Savon että Etelä-Savon toimijoiden, etenkin Pohjois-Savon Kylät ry:n, Järvi-Suomen Kylät ry:n sekä Savonlinnan seudun Kolomonen ry:n, kanssa. Tiedonvaihto meneillään olleista toiminnoista puolin ja toisin on johtanut hankkeen aikana yhteistyöhön muun muassa koulutusten, tutustumisretkien ja yhdistysviestinnän saralla. Molemmille maakunnille on myös esitelty Kylätieto-konseptia.

3. KEHITTÄMISRAKENNE JA ARVIOINTI

Tiina Vlasoff

JAKE-hankkeen kehittämisk rakenne ja -verkosto

JAKEn hankeosioiden ja yhteisen tekemisen edistämiseksi toimi Kuntoutussäätiön vuosina 2014–2017 toteuttama kehittämisk rakenteen tuki, johon kuului hankkeen ohjaus, ulkoinen arviointi ja itsearviointi.

Kehittämisk rakenteeseen sisältyi kehittämisverkosto, johon kuului hankeosioiden kokoamat teematyöryhmät ja niitä seuranneet järjestö- ja kuntaraadit sekä yhteisesti järjestetyt verkostopäivät. Kehittämisverkostoa tuettiin sparrauksen avulla. Ulkoinen arviointi ja itsearvioinnin tuki palvelivat kehittämisk rakenteen ohjausta sekä tukea ja sitoivat yhteen hankkeen toteuttajien, kohderyhmien ja sidosryhmien näkemykset.

Kehittämisk rakenteen tuen avulla saatiin hyödynnettyä hankkeessa kerättyä tietoa ja kokemusta mahdollisimman laajasti hankeorganisaatiolle ja -henkilöstölle, järjestöille ja kunnan edustajille sekä luotiin hankkeeseen ymmärrys yhteisistä kehittämiskohteista ja toimintamalleista.

Teematyöryhmistä Järjestö- ja kuntaraateihin

Kehittämisverkostossa vuosina 2014–2015 teematyöryhmien (terveys, kylähyvinvointi, vapaaehtoistoiminta ja monikulttuurisuus) kokoonpanon muodostivat jokaisen hankeosion yhteistyökumppaneiden avainhenkilöt järjestöistä ja kunnista. Teematyöryhmillä on omat

laajat yhteistyöverkostot, joiden avulla tehtiin konkreettista kehittämistyötä ja osallistettiin pohjoiskarjalaisia ja itäsuomalaisia toimijoita. Kukin teemaryhmä kokoontui kolme kertaa vuodessa. Teematyöryhmän tapaamisten jälkeen pidettiin hankkeen toteuttamisen tueksi aina päivän kestävä sparrauspaja työntekijöille. Sparrauspajoissa käsiteltiin teematyöryhmistä saatuja kokemuksia ja edistettiin ryhmien tapaamisen sekä verkostopäivien suunnittelua.

Kehittämisverkostossa Järjestö- ja kuntaraateihin siirryttiin vuoden 2016 alussa, ja niitä molempia järjestettiin kolme kertaa vuodessa. Järjestöraadin painopiste oli järjestöjen yhteisessä tekemisessä, ja sinne vietiin keskusteltavaksi hankkeen kehittämistoimia kuten Järjestöyhteistyön ohje, Yhdistyshuoltamo ja Vapaaehtoistoiminnan verkosto sekä Miun yhdistys -ohjelma. Kuntaraati keskittyi enemmän järjestö- ja kuntayhteistyöhön, ja sen kärkenä oli pilottikunnissa järjestetyt Hyvinvointihytinät. Tämän lisäksi Kuntaraadissa oli esillä tulevaisuuden kunnan viitekehys. Muuttuvien kuntien esimerkkinä tuotiin keskusteluun pilottikuntien Juuan, Kontiolahden ja Liperin mallit. Kuntaraadissa esillä oli myös muita ajankohtaisia asioita, kuten Siun sote -uudistuksen vaikutus pohjoiskarjalaisiin järjestöihin ja kuntiin, sote- ja maakuntauudistus ja järjestöavustukset.

Verkostopäivä

Kehittämisverkostossa laajempi yhteinen tiedonvaihto ja kokemusten levittäminen toteutettiin kaksi kertaa vuodessa järjestetyllä verkostopäivällä, joka oli tarkoitettu pohjoiskarjalaisille, mutta myös itäsuomalaisille järjestö- ja kuntatoimijoille ja muuten vain aiheesta kiinnostuneille. Verkostopäivän teemat nousivat JAKE-hankkeen kehittämistavoitteista.

Verkostopäiviä järjestettiin vuosina 2014–2016. Verkostopäivissä keskityttiin muun muassa JAKE-hankkeen tunnetuksi tekemiseen, kuulemaan järjestökentän tarpeita liittyen kuntayhteistyöhön, kehittämään yhdistysten omaa viestintää nykyaikaisemmaksi ja ideoimaan pop up -tapahtumia yhdistyksissä.

Vuonna 2017 toteutettiin kaksipäiväinen Hankehautomo ja JAKE-hankkeen juurrutushautomo, jotka suunnattiin kaikille itäsuomalaisille järjestöille. Kaikille avoimiin hautomoihin osallistui yhteensä 58 henkilöä eri järjestöistä.

Hankehautomon avoimessa osuudessa osallistujia perehdytettiin onnistuneen hakemuksen tekemiseen ja hankeidean työstäminen. Osallistujilla oli mahdollisuus lähettää jalostuneet hankeideat asiantuntijan kommentoitavaksi, ja osallistua Hankehautomon toiseen päivään. Hankkeiden jatkojalostuspäivässä syvennettiin 12 järjestön hankeideoita järjestökohtaisesti. JAKE-hankkeen juurrutushautomossa perehdyttiin yhteiskunnallisen markkinoinnin työkaluihin erilaisissa hankkeissa luotujen kehittämistoimien levittämisen ja juurruttamisen apuna. Juurrutushautomon toinen päivä oli kohdenettu 50 hankkeen yhteistyötahon edustajalle, jotka olivat olleet keskeisesti mukana Järjestöyhteistyön ohjeen, Yhdistyshuoltamon ja Vapaaehtoistoiminnan verkoston suunnittelussa.

Ulkoinen arviointi

Kehittämisrakenteessa ulkoinen arviointi toteutettiin hankkeen kirjallisen aineiston analysoinnin sekä sidosryhmille suunnatun lomakekyselyn ja puhelinhaastattelun avulla. Arvioinnin tarkoituksena oli saada näkemyksiä hankkeen toimeenpanon onnistumisesta ja tuloksista.

Kirjallisia aineistoja olivat erilaiset hakemukset ja toimintasuunnitelmat, hankkeen tuloksista kertovat dokumentit, hankkeen tuotoksena syntyneet aineistot ja asiakas- ja koulutuspalautteet. Sidosryhmän lomakekysely ja puhelinhaastattelu tehtiin pilottikuntien, Siun sotien ja järjestöjen edustajille, yhdistystoimijoille, hankkeen eri tavoitealueisiin osallistuneille tahoille ja viestinnän yhteistyötahoille. Hankkeen kahtena viimeisenä vuotena ulkoinen arviointi suunnattiin myös Etelä- ja Pohjois-Savon alueella toimiville yhteistyötaholle. Vuonna 2017 toteutettiin juurruttamiskäriin liittyvä haastattelu kärkien suunnittelussa olleille henkilöille. Hankkeen johtoryhmä otettiin mukaan haastatteluun. Lisäksi lähetettiin kyselomake hankkeen ohjausryhmälle ja työntekijöille.

Kolmena ensimmäisenä vuotena JAKE-hankkeen ulkoisessa arvioinnissa keskityttiin tavoitteiden asettamiseen ja toimeenpanoon, uusien toimintamallien kehittämiseen, saatuihin tuloksiin ja niitä edistäviin tai hidastaviin tekijöihin, tulosten vakiinnuttamiseen ja juurruttamiseen. Viimeisenä hankevuotena arviointi painottui hankkeen lopputuloksiin sekä niiden vaikuttavuuteen ja kestävyYTEEN.

Itsearviointi

Kehittämisrakenteessa työntekijöiden työn tueksi toteutettiin vuosittain itsearviointityöpajoja. Niissä keskityttiin hankkeen tavoitteiden rajaamiseen, toimintojen konkretisoimiseen, aikataulutukseen ja yhteisen tekemisen paikkoihin. Itsearviointiin tuella yksinkertaistettiin

tekemisen kärkiä, täsmennettiin yhteisiä tavoitteita ja tiivistettiin työntekijöiden yhteistyötä.

Työntekijät kävivät myös hankkeen johtamiseen liittyviä kehityskeskusteluja tehdyn johtamisarvioinnin kautta vuosina 2015–2017. Arvioinnissa tiedusteltiin työntekijöiden motivaatiota ja kuormittuneisuutta, ryhmän ja työyhteisön toimivuutta, onnistumista verkostotehtävissä ja kokemusta hankkeen ja sen osa-alueiden johtamisesta. Hankkeen toimintojen selkiytyessä ja edetessä työntekijöiden oma toiminta muuttui motivoituneemmaksi, ryhmän toimivuus parani, verkostoyhteistyö laajeni ja johtaminen koettiin onnistuneemmaksi.

Hankehallinto

JAKE-hankkeen kehittämisverkostoon, sen toiminnan operatiiviseen rakenteeseen, kuului yhteistyökoordinaattorin ja työntekijöistä muodostavan tiimin lisäksi myös hankkeen taustaorganisaatioiden edustajista koostuva johtoryhmä. Johtoryhmän rooli oli avustaa ja tukea yhteistyökoordinaattoria toiminnan suunnittelussa, johtamisessa ja ottaa kantaa sekä tarvittaessa linjata hankkeen suunnittelua ja siihen liittyviä toimia. Yhteistyökoordinaattori toimi esittelijänä vähintäänkin kerran kuussa kokoontuvan johtoryhmän kokouksissa.

Hankkeelle nimettiin ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli antaa mahdollisimman laaja-alainen asiantuntemus hankkeen johtamisen tueksi. Ohjausryhmässä edustettuna oli Itä-Suomen yliopisto, Joensuun kaupunki, Pohjois-Karjalan Martat, Suomen Sydänliitto, Pohjois-Karjalan kylät, Karelia-ammattikorkeakoulu, Maaseudun Sivistysliitto, Itä-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskus, Kontiolahden kunta ja Siun sote. Ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa vuodessa, ja siihen osallistuivat myös hankkeen johtoryhmä ja työntekijät.

Ulkoisen arvioinnin loppuraportti

Yhteinen tekeminen on tullut tärkeämmäksi on ulkoisen arvioinnin loppuraportti JAKE-hankkeesta. Loppuraportin laatijana oli Kuntoutussäätiö, joka toteutti vuosina 2014–2017 JAKE-hankkeen kehittämisrakenteen ohjauksen ja tuen.

Kuntoutussäätiön toteuttaman arvioinnin tavoitteena oli selvittää hankkeen toteutusta ja yhteistyötä sekä tuloksia, niiden vakiinnuttamista ja levittämistä. Ulkoisen arvioinnin aineistona ja arvioinnin toteutuksen tiedonlähteenä olivat JAKE-hankkeen kirjallinen materiaali ja sidosryhmille suunnatut puhelinhaastattelut sekä lomakekyselyt.

Keskeiset tulokset

Hankkeen alussa yhteisten tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittäminen vei aikaa. Tähän on saattanut osaltaan vaikuttaa se, että hankkeen alkuvaiheessa hankeosiot toimivat enimmäkseen itsenäisesti. Kehittämisrakenteen avulla selkeytettiin hankkeen toiminnan tavoitteita ja toimenpiteitä. Niinpä hankkeen loppuvaiheessa toiminnan ydin hahmottui paremmin hankkeen toimijoiden lisäksi myös yhteistyötahoille. Yhteiset tavoitteet koettiin tärkeiksi – niiden myötä saatiin aikaan yhteiset toiminnot ja juurrutuskärjet. Hankkeen toimeenpanon onnistumiseen vaikutti se, että hanke huomioi hyvin järjestöjen näkemykset ja teki toimivaa yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Yhteistyötahojen vastausten mukaan yhteistyö hankkeessa ja hankkeen kanssa oli toimivaa. Samalla kuitenkin koettiin, ettei mukaan oltu saatu riittävän monipuolisesti erilaisia järjestöjä. Toimintamuotojen kehittämisen näkökulmasta JAKEssa oli kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa tehdä yhteistyötä suurten ja kehittämistyhön panostamaan kykenevien tahojen, kuten kuntien, kanssa. Hankkeen toimenpiteiksi täsmennettiin järjestö-kuntayhteistyö, järjestöjen välinen yhteistyö sekä kansalaistoiminnan kehittäminen. Aluksi toimenpiteet kuvattiin tuloskarttana ja lopuksi juurruttamiskärkinä.

JAKEssa hyödynnettiin yhteiskehittämisen periaatetta. Kehittämistoimissa olivat keskeisesti mukana järjestöt ja kunnat. Hankkeen juurruttamiskärkien valinta ja soveltaminen kunnissa osoittaa, että kehitetyt mallit tulee soveltaa aina paikallisiin olosuhteisiin ja neuvotella kuntatasolla. Tämä koskee erityisesti Järjestöyhteistyön ohjeen hyödyntämistä järjestöjen ja kuntien välisessä yhteistyössä. Hankkeen on hyödyllistä tehdä vielä kunnille ja järjestöille konkreettisia esityksiä hankeosioiden ja yhteisesti tehtyjen toimintamallien jatkuvuudesta.

JAKEn yhteistyötahojen näkemysten mukaan hankkeen keskeiset tulokset liittyivät verkostoitumiseen sekä yhteiseen tekemiseen tapahtumissa ja tapaamisissa, osaamisen lisääntymiseen koulutusten myötä ja hankkeessa kehitettyihin toimintamalleihin. Hankkeen

vaikutuksesta kuntiin on syntynyt kunnat ja järjestöt yhteen kokoavia foorumeita, on otettu käyttöön Järjestöyhteistyön ohje, tuotettu palvelupaketteja Yhdistyshuoltamoon, koottu tietoa Kylätietoalustaan ja osallistuttu vapaaehtoistoimintaa kehittäneeseen pysyväksi muodostuneeseen verkostoon. JAKEn kokemukset osoittavat, että kehittämistyötä konkretisoimaan on tärkeää käynnistää pilotteja ja saada näkyväksi aikaansaatuja tuloksia.

Hankkeessa toteutettujen verkkopalveluiden, kuten Yhdistyshuoltamon ja Kylätietoalustan, kehittäminen on ollut merkittävä asia, sillä verkkopalveluiden käyttö ja niiden hyödyntäminen tulee lisääntymään tulevaisuudessa myös järjestöissä. Hankkeessa kehitetty yhteistyö kunta-järjestötasolla on ollut haasteellista, mutta tässä hankkeen koetaan saaneen aikaan uusia toimintamalleja. Luoduista toimintamalleista esimerkiksi Hyvinvointihytinät ja Kuntaraati voidaan mallintaa jatkossa myös muihin pohjoiskarjalaisiin ja itäsuomalaisiin kuntiin. JAKEn avulla järjestöjen välisen yhteistyön kehittämisessä vahvistettiin muuta kehittämistyötä ja -linjauksia sekä tehtiin verkostoitumista kansalaistoiminnan kehittämiseksi.

Hankkeen vahvuutena on ollut tiedottaminen, jota tehtiin aktiivisesti eri kanavia käyttäen. Tulevaisuudessa on hyödyllistä panostaa etenkin JAKE-hankkeen kaltaisissa laajoissa kehittämisprojekteissa viestintään, jonka onnistuneisuudesta yhteistyötahot antoivat myönteistä palautetta.

JAKE-hankkeen tavoitteena oli vakiinnuttaa kehitettyjä toimintamalleja Pohjois-Karjalaan, levittää niitä Itä-Suomen alueelle ja tiedottaa niistä valtakunnallisesti. Pilotikunnissa kehitetyt toimenpiteet on viety muualle Pohjois-Karjalaan, ja tämän lisäksi Etelä- ja Pohjois-Savoon.

JAKEssa luotuja hyväksi todettuja käytäntöjä voidaan välittää eteenpäin vastaavanlaisissa jatkohankkeissa Itä-Suomessa.

Hankkeen tulosten edelleen kehittymiseen ja vakiintumiseen vaikuttavat tiedon välittämisen lisäksi rakenteelliset tekijät, kuten paikalliset kehittämistyön olosuhteet ja toimijarakenteet.

Kehittämissuosituks

JAKE-hankkeen viiden vuoden kehittämiskaaren perusteella voidaan esittää seuraavat suositukset tulevia kehittämiserakenteita ajatellen:

- Yhteisten kehittämisaueiden ja toimenpiteiden valintaa sekä yhteen nivoutumista voidaan helpottaa täsmällisemmällä hankesuunnittelulla sekä sitouttamalla keskeiset yhteistyötahot mukaan alusta alkaen.
- Yleisten kehittämistyön suuntien lisäksi on tärkeää pohtia jo hankesuunnittelun alkuvaiheessa, mitä hankkeessa ryhdytään konkreettisesti kehittämään. Hankesuunnitelma tulee tehdä sopivalla tarkkuudella. Liian tarkka suunnitelma johtaa väistämättä hankkeen uudelleensuunnitteluun. Vastaavasti puutteellinen tai väljä suunnitelma aiheuttaa ongelmia toteutuksessa.
- Paikalliset tarpeet tulee huomioida entistä paremmin maakunnallisissa hankkeissa: eri paikkakunnilla on erilaiset toimintarakenteet, järjestöyhteistyön muodot ja kulttuurit sekä muut toiminnan puitteet.

Ulkoisen arvioinnin loppuraportti löytyy www.jake-hanke.fi -sivuilta kohdasta JAKE-hanke.

Loppukommentti: Tuloksellinen järjestöyhteistyö on tahtoa ja pitkäjänteistä tekemistä

Järjestöyhteistyöllä on Pohjois-Karjalassa pitkät perinteet. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL) käynnisti vuonna 1994 Raha-automaattiyhdistyksen tuella strategiseksi luonnehditun Hyvinvoinnin tukiverkostot-projektin (Hyve) yhteistyössä Joensuun, Oulun ja myöhemmin Jyväskylän kaupunkien kanssa. Hyve-projektissa lähdettiin luomaan uudentyypisiä järjestöyhteistyön muotoja ja rakentamaan järjestö-julkinen vuoropuhelua. Kaikki pilottikokeilut laajenivat maakunnallisiksi ja vakiintuivat yhteistyöalueina; syntyi monenlaista uutta kehittämis-yhteistyötä, joka muun muassa Oulussa mahdollisti Esko-hankkeen ja Kumppanuuskeskuksen, Jyväskylässä Kumppanuustalon ja Yhdistysareenan ja Joensuussa ja Pohjois-Karjalassa Kansalaistalon, järjestötietopalvelu Jellin ja Järjestöasiain neuvottelukunta JANEn⁷.

Hyve-projektin toiminta laajeni Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n perustoimintana koko Itä-Suomeen. Hyve-projektin tuloksia ja vaikutuksia on arvioitu ja analysoitu useissa julkaisuissa. Hyve-projektin mahdollistama resurssi, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan uudenlainen alueellinen ja valtakunnallinen vuoropuhelu sekä yhteisesti luodut tavoitteet ja toimintaprosessit toivat järjestökentän uudella tavalla aluekehityksen toimijaksi. Pohjois-Karjalassa maakunnan keskeisiin työryhmiin tuli järjestöedustus, järjestöt ja aktiivinen kansalaisuus kirjoitettiin osaksi maakuntaohjelmaa, mikä avasi myös rahoituskanavia järjestöille. Maakunnan

järjestöstrategia tehtiin yhdessä laajan järjestökentän kanssa jo vuonna 2007 ja samoin yhdistysohjelma Miun-Yhistys myöhemmin vuonna 2015. Suomen ensimmäinen maakuntaliiton yhteydessä oleva Järjestöasiain neuvottelukunta JANE perustettiin vuonna 2008. Itä-Suomessa yhteistyötä tehtiin erityisesti Pohjois-Savon ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturvayhdistysten kautta.

JAKE-hanke on ollut tärkeä kokonaisuus ja vaihe pohjois-karjalaista ja itäsuomalaista järjestöyhteistyötä. Erityiseksi sen tekee kolmen hyvin erilaisen taustatahon ponnistus yhteisen kehittämiseksi.

JAKE on kehittämisprojektin mahdollistamien resurssien avulla vienyt eteenpäin ja turvannut jo kehitettyä, sekä kokeillut ja luonut kokonaan uutta. JAKEn päättyessä on tärkeää varmistaa, että toiminnot jatkuvat, verkostot kehittyvät ja uudistuvat toimintaympäristön muutosta vastaavasti.

STEA:n kaikkiin maakuntiin resurssioima Järjestöt 2.0 – järjestöt mukaan maakunta- ja sote-uudistukseen -hankkekokonaisuus tulee maakunnan näkökulmasta juuri

⁷ ”Hyve-projektilla oli tärkeä merkitys Pohjois-Karjalan järjestökentän yhteistyölle ja roolille suhteessa julkiseen toimijaan. Pohjois-Karjala on ollut edelläkävijä maakunnallisessa toiminnassa järjestöjen ja julkisen välillä ja saanut aikaan maakunnallisen JANEn”, Hilppa Tervonen, valmistelupäällikkö STEA 17.8.2017

oikeaan aikaan. JAKEssa kehitetylle on verkostot, kanavat ja tulevaisuus. Ovet eivät sulkeudu vaan uudet ovet avautuvat; hanke on tehnyt merkittävän osansa ja yhteisen kehittämistyö jatkuu!

YTM Elina Pajula on työskennellyt järjestökentällä suunnittelijana, kehittämispäällikkönä, erityisasiantuntijana ja toiminnanjohtajana vuodesta 1986. Työtehtäviin on kuulunut projektien vetämistä, kouluttamista, kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa sekä yhteistyötä tutkimuksen kanssa. Hän on yhden JAKE-hankkeen taustatalon, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n toiminnanjohtaja, ja toiminut JAKEn johtoryhmässä sekä ohjausryhmässä.

Lähteet: Eskelinen, M. et al. 1998. Toisin toimien, uutta oppien. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n julkaisu. Helsinki.

Häkkilä et al. 2013. Monitoimijaisen yhteistyön rakentuminen – kokemuksia ESKO-hankekokonaisuuden kehittämistyöstä. Teoksessa Häkkilä K., Tourula M. (toim.) Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä, näkökulmia järjestö-kuntayhteistyöhön. Soste. Esa print Oy. Helsinki. s. 166–179.

Jurvansuu, S. 2002. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry – keskustelukerhosta alueelliseksi vaikuttajaksi. Teoksessa Paikallisyhdistysten menestystekijät, tutkimus kansalaistoiminnan hyvistä käytännöistä. Sarja A, Tutkimuksia 2, Kansalaistoiminta ja nuorisotyö 1/2011. Nykypaino Oy. Humak. s. 67–86.

Miun yhdistys, Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015–2020. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, julkaisu/75 2015.

Pajula, E. 2001. Kansalaistalo: Miten luodaan osallisuutta tukeva rakenne? Teoksessa Johanna Uotinen, J., Tuuva S., Vehviläinen M. ja Knuuttila S. (toim.) Verkkojen kokijat, paikallista tietoyhteiskuntaa kehittämässä. Kultaneito IV Suomen Kansantietouden Tutkijoiden Seura. Saarijärvi. s. 93–109.

Pajula, E. ja Särkelä, R. 2003. Kansalaisten hyvinvoinnin tukiverkostot paikallistason vastauksena globalisaation hallintaan. Teoksessa Rönneberg, L. ja Simpura, J. (toim.) Sosiaalipolitiikan globaalit ulottuvuudet. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi. s. 125–135.

Pieviläinen, H. ja Pajula, E. 2007. Työ, toimeentulo ja osallisuus Itä-Suomessa, kansalaisnäkökulma alueen kehittämiseen. Raportti hankkeen kenttäkierroksesta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Särkelä R. ja Tiippana P. (toim.) 2005. Hyve-projektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.

Yhteistä hyvää – Pohjois Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, julkaisu/75 2007.

JAKE-hankkeen julkaisut

Vlasoff, T. 2017. Raportti, Kunnat ja järjestöt – avustukset pohjoiskarjalaisille yhdistyksille ja kylätoimijoille vuosina 2014 ja 2015.

Yhdistysten ja koulujen yhteistyö-mahdollisuuksia Pohjois-Karjalassa 2017, 3/2017.

Eronen, T. ja Korpelainen, H. (toim.) 2016. Pohjois-Karjalan järjestökysely 2016.

Viestintäopas, 11/2015.

Vlasoff, T. Yhdistys- ja kuntakumppanuus kansanterveysyhdistyksillä Pohjois-Karjalassa 2015, 1/2016.

Laukkanen, H. 2015. Raportti, Kunnat & yhdistykset. Avustukset ja yhteistyö Pohjois-Karjalassa 2014, 6/2015.

Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi – Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Toimintamalleja.

Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi. Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Hankkeita ja toimijoita.

JAKE-hankkeen järjestökysely Pohjois-Karjalan alueelle 2014.

Yhdistyksen pieni viestintäopas 2014.

Tuotetut verkkopalvelut

Tukea yhdistystoimintaan.

Yhdistyshuoltamo-verkkosivut, tammikuu 2017:

www.jake-hanke.fi/yhdistyshuoltamo

Sivusto siirretty elokuussa 2017

osoitteeseen: **www.jelli.fi/yhdistyshuoltamo**

Kylätieto Pohjois-Karjala:

www.kylat.fi/kylat

Päihteet puheeksi -verkkosivut:

www.jake-hanke.fi/paihteetpuheeksi/

www.jake-hanke.fi

@jakehankepk

Lähdeluettelo:

Eronen, A., Hakkarainen, T., Londén, P ja Peltosalmi, J. 2014: Sosiaalibarometri 2014 – Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista ja palvelujärjestelmän muutoksista. SOSTE 2014.

Eronen, T. ja Korpelainen, H. (toim.) 2016. Pohjois-Karjalan järjestökysely 2016. JAKE-hanke.

Eskelinen, M. et al. 1998. Toisin toimien, uutta oppien. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n julkaisuja. Helsinki.

Häkkilä et al. 2013. Monitoimijaisen yhteistyön rakentuminen – kokemuksia ESKO-hankekokonaisuuden kehittämistyöstä. Teoksessa Häkkilä K., Tourula M. (toim.) Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä, näkökulmia järjestö-kuntayhteistyöhön. Soste. Esa print Oy. Helsinki. s. 166–179.

JAKE-hankkeen Järjestökysely Pohjois-Karjalan alueelle 2014. JAKE-hanke.

Jurvansuu, S. 2002. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry – keskustelukerhosta alueelliseksi vaikuttajaksi. Teoksessa Paikallisyhdistysten menestystekijät, tutkimus kansalaistoiminnan hyvistä käytännöistä. Sarja A, Tutkimuksia 2, Kansalaistoiminta ja nuorisotyö 1/2011. Nykypaino Oy. Humak. s. 67–86.

Laukkanen, H. 2015. Raportti, Kunnat & yhdistykset. Avustukset ja yhteistyö Pohjois-Karjalassa 2014. JAKE-hanke.

Miun yhistys, Pohjois-Karjalan yhdistysohjelma 2015–2020. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, julkaisu/75 2015.

Pajula, E. 2001. Kansalaistalo: Miten luodaan osallisuutta tukeva rakenne? Teoksessa Johanna Uotinen, J., Tuuva S., Vehviläinen M. ja Knuuttila S. (toim.) Verkkojen kokijat, paikallista tietoyhteiskuntaa kehittämässä. Kultaneito IV Suomen Kansantietouden Tutkijoiden Seura. Saarijärvi. s. 93–109.

Pajula, E. ja Särkelä, R. 2003. Kansalaisten hyvinvoinnin tukiverkostot paikallistason vastauksena globalisaation hallintaan. Teoksessa Rönneberg, L. ja Simpura, J. (toim.) Sosiaalipolitiikan globaalit ulottuvuudet. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi. s. 125–135.

Peltosalmi, J., Eronen, A., Litmanen, T., Londén, P. ja Ruuskanen, P. 2016: Järjestöjen tulevaisuus, Järjestöbarometri 2016, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki 2016. https://www.soste.fi/media/soste_jarjestobarometri_2016.pdf

Pieviläinen, H. ja Pajula, E. 2007. Työ, toimeentulo ja osallisuus Itä-Suomessa, kansalaisnäkökulma alueen kehittämiseen. Raportti hankkeen kenttäkierroksesta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

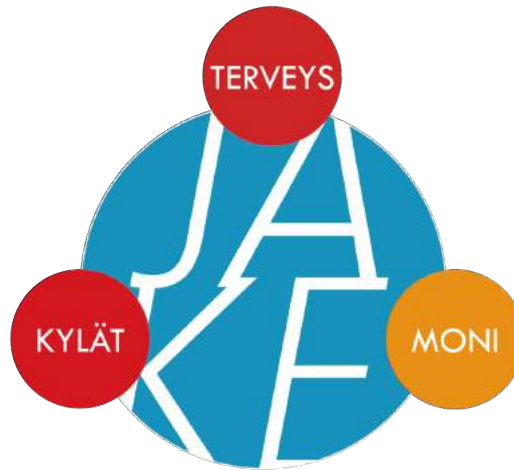
Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi. Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Hankkeita ja toimijoita. JAKE-hanke.

Pohjolainen, P. 2014. Kylähyvinvointi – Mistä se koostuu ja kuinka sitä on edistetty? Toimintamalleja. JAKE-hanke.

Särkelä R. ja Tiippana P. (toim.) 2005. Hyve-projektista pysyvään kehittämiskumppanuuteen. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.

Vlasoff, T. 2017. Raportti, Kunnat ja järjestöt – avustukset pohjoiskarjalaisille yhdistyksille ja kylätoimijoille vuosina 2014 ja 2015. JAKE-hanke.

Yhteistä hyvää – Pohjois Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, julkaisu/75 2007.

Julkaisija

JAKE – Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishanke 2013–2017

ISBN 978-952-93-9551-4 (sid.)

ISBN 978-952-93-9552-1 (PDF)

ISBN 978-952-93-9553-8 (EPUB)